

INTEGRAAL

VEILIGHEIDSBELEID

ZAANSTAD

2006-2010

Voor alle Veiligheid...

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	1	
1	Integraal Zaans veiligheidsbeleid: uitgangspunten, organisatie, accenten	
	en contouren	2
1.1	Inleiding.....	2
1.2	Uitgangspunten.....	3
1.3	Accenten	7
1.4	Organisatorische borging integrale veiligheid.....	8
1.5	Contouren integraal veiligheidsbeleid	10
2	Veilige woon- en leefomgeving	13
2.1	Inleiding.....	13
2.2	Leefbaarheid en sociale weerbaarheid.....	14
2.3	Overlast	17
2.4	Inbraak, voertuigcriminaliteit en andere delicten	19
2.5	Huiselijk geweld, geweld en agressie.....	21
2.6	Samenvatting	23
3	Bedrijvigheid en sociale veiligheid	25
3.1	Inleiding.....	25
3.2	Sociale veiligheid bedrijventerreinen	25
3.3	Horeca, uitgaan en overlast, grootschalige evenementen.....	27
3.4	Samenvatting	29
4	Jeugd en veiligheid.....	31
4.1	Inleiding.....	31
4.2	Twaalfminners.....	33
4.3	Twaalfplussers.....	34
4.4	Overlast	35
4.5	Alcohol en drugs.....	37
4.6	Aanpak harde kern jongeren en veelplegers.....	38
4.7	Samenvatting	39

5	Fysieke en externe veiligheid	40
5.1	Inleiding.....	40
5.2	Veilige infrastructuur en verkeersveiligheid	42
5.3	Brandveiligheid gebouwen	43
5.4	Externe veiligheid.....	44
5.5	Preparatie op (natuur)rampen	47
5.6	Samenvatting	48
6	Communicatie en veiligheid.....	50

VOORWOORD

Voor u ligt het Zaanse Integrale veiligheidsbeleidsplan 2006-2010. In dit document zijn de voornemens en ambities inzake de fysieke en sociale veiligheid in Zaanstad in één beleidsplan in hun onderlinge samenhang geschetst en verwoord.

Dat moet ook zo in een stad waar hard gewerkt wordt aan uitbreiding (Saendelft) en stedelijke vernieuwing (Inverdán en Zuid-Oost). Ingrijpen in de stedelijke infrastructuur zonder oog te hebben voor de sociale veiligheid kan geen enkele grote stad zich veroorloven, ook Zaanstad niet.

Dat moet ook zo in een stad die bezig is te transformeren van industriestad naar kennisstad. De kennisintensieve samenleving die Zaanstad voor ogen heeft kan pas dan gerealiseerd worden als Zaanstad zowel in fysiek als in sociaal opzicht een veilige stad is waar het goed wonen, werken, leren en recreëren is.

Zaanstad is van oudsher een relatief veilige stad in vergelijking met andere grote steden. Dat moet zo blijven. Daarom heeft de gemeente in samenspraak met haar veiligheidspartners dit integraal veiligheidsbeleidsplan gemaakt.

Dit beleidsplan beschrijft de ambitie van Zaanstad op gebied van veiligheid voor de komende vier jaar en hoe deze ambities waar kunnen worden gemaakt.

Het beleidsplan wordt jaarlijks geconcretiseerd in uitvoeringsplannen. In deze plannen zijn de algemene ambities vertaald naar concrete doelstellingen die gelden voor de afzonderlijke wijken in Zaanstad en worden de concrete activiteiten beschreven die door de diverse gemeentelijke diensten en door de veiligheidspartners worden uitgevoerd.

Het eerste hoofdstuk besteedt aandacht aan de centrale uitgangspunten, accenten en de organisatie van het Zaanse integrale veiligheidsbeleid. Dit hoofdstuk besluit met een schematisch overzicht van de onderdelen en thema's van het Zaanse integrale veiligheidsbeleid die vervolgens in de hoofdstukken twee tot en met zes nader uitgewerkt zijn. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de veilige woon- en leefomgeving. Hoofdstuk 3 behandelt het thema 'bedrijvigheid en veiligheid'. In het vierde hoofdstuk komt het thema 'jeugd en veiligheid' aan bod. Het vijfde hoofdstuk heeft fysieke en externe veiligheid tot onderwerp, terwijl het zesde en laatste hoofdstuk aandacht besteedt aan de communicatie rond veiligheid.

1 INTEGRAL ZAANS VEILIGHEIDSBELEID: UITGANGSPUNTEN, ORGANISATIE, ACCENTEN EN CONTOUREN

1.1 Inleiding

Zaanstad is een sociaal veilige gemeente om in te wonen en te werken. De criminaliteitscijfers liggen rond of onder het landelijk gemiddelde. Ook op het gebied van veiligheidsbeleving scoort Zaanstad goed.

Een groot aantal activiteiten die de gemeente Zaanstad en haar veiligheidspartners in de loop der jaren hebben uitgevoerd, hebben bijgedragen aan deze constatering. Het Convenant *Stappen zonder klappen* en het cameratoezicht dragen bij aan de veiligheid van het uitgaansgebied in het centrum van Zaandam. Het in 2004 afgesloten veelplegersconvenant werpt zijn vruchten af. Activiteiten als *Paraat voor de straat*, buurtbemiddeling en de inzet van toezichthouders bevorderen de sociale cohesie in de wijken. Consequent handhaven zowel richting bedrijven als richting burgers draagt bij aan een schoon en veilig Zaanstad en versterkt het imago van de gemeente als een betrouwbare en consequente partner in veiligheid. Met de oprichting van het *Platform Criminaliteitsbeheersing Zaanstreek* in 2003 is veilig ondernemen en de veiligheid van en op bedrijventerreinen nadrukkelijk op de beleidsagenda gezet. De aanpak van huiselijk geweld is een nadrukkelijke prioriteit van de gemeente Zaanstad.

Kortom er gebeurt heel veel op gebied van veiligheid in Zaanstad en de inspanningen van de gemeente en haar partners lonen.

Zaanstad participeert sinds 1 januari 2005 volwaardig in het *Grote stedenbeleid* (GSB) van het Rijk. Deze deelname markeert een ontwikkeling die in gang is gezet met de samenvoeging van de zeven kernen in 1974. Zaanstad heeft ook de ambitie een grote stad te zijn en een centrumfunctie te vervullen in de regio. Ook het plan *Inverdan*, het nieuw te realiseren stadshart, getuigt daarvan. Maar Zaanstad heeft geenszins de ambitie grootstedelijke problemen inzake criminaliteit en veiligheid te importeren. Dit is ook (nog) niet aan de orde. Voor een belangrijk deel heeft dit te maken met het ‘dorpse’ saamhorigheidsgevoel dat nog altijd in de oude kernen aanwezig is. De sociale cohesie in de oude kernen is nog onverminderd groot, maar staat wel onder druk als gevolg van individualisering en radicalisering van de samenleving. Ook de toenemende spanningen tussen etnische groeperingen vormen in dit verband een gevaar.

De gemeente Zaanstad acht het haar plicht in de komende jaren een antwoord te formuleren op deze dreigingen. Het grootstedelijke voorzieningenniveau dient gecombineerd te worden

met de dorpse geborgenheid. Dat betekent dat in de pro-actie en preventieschakels van de veiligheidsketen geïnvesteerd moet worden in sociale veiligheid (in samenwerking met het welzijnswerk, het jongerenwerk, het sociaal cultureel werk, etc.) en fysieke veiligheid (met name bij grootschalige nieuwbouw (Inverdan, Saendelft), maar ook bij renovatie en herstructurering (Zuidoost).

1.2 Uitgangspunten

Aansluiten bij landelijk beleid

Het Zaanse integrale veiligheidsbeleid sluit aan bij het beleid van het kabinet zoals onder meer verwoord in de nota *Naar een veiliger samenleving*, het actieprogramma Brandweer en Rampenbestrijding 2002-2006 (*Bewust veiliger*) en het kabinetsbeleid inzake de vorming van de veiligheidsregio's. De rode draad door deze drie beleidslijnen is de noodzaak helder en duidelijk te zijn over de verantwoordelijkheidstoedeling en vervolgens ook de verantwoordelijken op onderdelen te faciliteren en partijen in staat te stellen hun verantwoordelijkheden waar te maken

Meer dan facetbeleid

Het Zaanse integrale veiligheidsbeleid is facetbeleid: het kent raakvlakken met een groot aantal beleidsterreinen: onderwijs, welzijn, (geestelijke) gezondheidszorg, milieu, woningbouw, ruimtelijke ordening, rampenpreventie en -bestrijding (vergunningenbeleid, inspecties brandveiligheid, bouw- en woningtoezicht) et cetera. Op elk van deze terreinen is veiligheid een aspect dat meegenomen wordt in de beleidsvoorbereiding, de vaststelling en de uitvoering van beleid.

Het integrale veiligheidsbeleid afschilderen als uitsluitend facetbeleid doet echter afbreuk aan het belang en het strategische karakter van het integrale veiligheidsbeleid. Het veiligheidsbeleid van Zaanstad is veel meer dan facetbeleid. Het is een absolute voorwaarde voor het welslagen van het Zaanse gemeentebestuur in den brede. Een veilige Zaanse samenleving levert het fundament waarop beleidsinitiatieven van de gemeente en haar partners goed kunnen gedijen. Een veilige Zaanse samenleving is een samenleving die burgers kansen biedt zich optimaal te ontplooiën en deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Een veilige Zaanse samenleving biedt een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. Dat is wat de gemeente Zaanstad zich ten doel stelt met het integrale veiligheidsbeleid.

Ketenaanpak en regie

Het Zaanse integrale veiligheidsbeleid omvat activiteiten in alle vijf de schakels van de veiligheidsketen, te weten pro-actie, preventie, preparatie, repressie en nazorg:

- Pro-actie: het structureel voorkomen van onveiligheid op lange termijn, bijvoorbeeld door in de planfase stilte staan bij veiligheidsrisico's.
- Preventie: het treffen van maatregelen in een gegeven, potentieel onveilige situatie, gericht op het wegnemen van het gevaar of het verminderen van de gevolgen ervan, bijvoorbeeld door zorg te dragen voor een goede verlichting van het openbaar gebied.
- Preparatie: de daadwerkelijke voorbereiding op gevaar, bijvoorbeeld door de rampenplannen actueel te houden en periodiek te oefenen met de betrokken partners, zowel bestuurlijk als ook operationeel.
- Repressie: de daadwerkelijke inzet van politie en Openbaar Ministerie bij aantastingen van de rechtsorde (opsporing en vervolging van daders misdrijven en delicten) en van politie, brandweer en andere hulpdiensten in een noodsituatie bijvoorbeeld als gevolg van brand in een cacao-opslag zoals in het recente verleden het geval is geweest.
- Nazorg: activiteiten gericht op het terugkeren naar de normale omstandigheden, zoals bijvoorbeeld de zorg voor slachtoffer en de afwikkeling van claims.

Integrale veiligheid in Zaanstad is een collectieve verantwoordelijkheid van meerdere partijen: de gemeente, de politie, het openbaar ministerie, het maatschappelijk middenveld en, niet in de laatste plaats, de burgers zelf. Elke partij draagt medeverantwoordelijkheid voor een veilig Zaanstad. Iedere afzonderlijke partij is niet in staat een veilig Zaanstad te realiseren, maar gezamenlijk kan dat wel.

De gemeente Zaanstad ontwikkelt en voert integraal veiligheidsbeleid uit op het gebied van sociale én fysieke veiligheid. De *ketenaanpak* is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Een effectief en efficiënt veiligheidsbeleid veronderstelt een goede samenwerking tussen de partijen. Partijen die ieder hun eigen deelverantwoordelijkheden en bevoegdheden hebben, maar één gezamenlijke verantwoordelijkheid delen: de zorg voor een veilig en leefbaar Zaanstad.

De gemeente Zaanstad rekent het tot haar verantwoordelijkheid de veiligheidspartners optimaal te laten samenwerken en treedt dientengevolge op als *ketenregisseur*, zowel op gebied van de sociale veiligheid als op gebied van de fysieke veiligheid. Zaanstad zet de komende jaren intensief in op het verder ontwikkelen en vervolmaken van de ketenaanpak. De basis voor de ketenaanpak ligt in het formuleren van de verantwoordelijkheden van de diverse partijen.

Verantwoordelijkheden Zaanstad

De gemeente Zaanstad is verantwoordelijk voor het *ontwikkelen* van het integrale veiligheidsbeleid: zij voert de centrale beleidsregie. De *uitvoering* van het beleid neemt zij in sommige gevallen zelf ter hand (bestuurlijke handhaving), in andere gevallen berust deze bij externe partners (welzijnsinstellingen, politie, brandweer):

- De burgemeester van Zaanstad heeft het *beheer* over de Regiopolitie Zaanstreek-Waterland bij de handhaving van de openbare orde en de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR). Zo kan Zaanstad invloed uitoefenen op de inzet van de politie in wijken en bij evenementen in de gemeente. Dit gebeurt in samenhang met andere prioriteiten van de politie in de regio. Ook wordt de gemeentelijke invloed op de inzet van de politie begrensd door de politie-inzet voor opsporingstaken. Hier heeft het OM het gezag. In de driehoek vindt afstemming plaats.
- Zaanstad heeft bij de overdracht van Rijksgelden (GSB, ISV) en gemeentelijke subsidies op terrein van bijvoorbeeld welzijn, buurtbeheer, scholing etc., de mogelijkheid om samenwerkingspartners *aan te sturen*. Dit kan door middel van verantwoordingseisen (bij subsidiëring) of door middel van gerichte inkoop van diensten (zoals particuliere beveiliging). Hiermee kunnen deugdelijke plannen met goede begrotingen en expliciet geformuleerde doelen worden afgedwongen.
- Zaanstad is *verantwoordelijk* voor de bestemmingsplannen op gemeentelijk grondgebied; bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen hoort bijvoorbeeld een toets op veiligheidsaspecten (zowel sociaal als fysiek/extern).
- Zaanstad heeft bij bestuurlijke handhaving (leerplicht, kleine ergernissen, bouw- en woningtoezicht en vergunningenbeleid) *uitvoerende verantwoordelijkheden* die het succes of falen van het veiligheidsbeleid mede bepalen.

Verantwoordelijkheden partners

- De politie is als uitvoeringsorganisatie verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde en het opsporen van strafbare feiten
- Het Openbaar Ministerie is eindverantwoordelijk voor de opsporing en vervolging van diegenen die een inbreuk plegen op de rechtsorde.
- De maatschappelijke organisaties die actief zijn in de gemeente Zaanstad, zijn mede-uitvoerder van onderdelen van het integrale veiligheidsbeleid, met name waar het gaat om de sociale veiligheid.¹
- De brandweer, de GHOR en de GGD hebben hun eigen specifieke verantwoordelijkheden als het gaat om de integrale veiligheid in Zaanstad. Zij hebben hun eigen specifieke taken in de veiligheidsketen.

¹ Bijvoorbeeld de Stichting Welsaen, de Stichting Veiligheidszorg, Stichting Brijder en vele andere instellingen. De woningbouwcorporaties hebben eveneens een verantwoordelijkheid, ook op het gebied van de fysieke veiligheid.

- In Zaanstad is wonen en werken van oudsher nauw met elkaar verweven. Industriële bedrijvigheid en wonen in elkaars onmiddellijke nabijheid impliceert een bijzondere verantwoordelijkheid van de bedrijven. De veiligheidszorg dient bij deze bedrijven dan ook hoog in het vaandel te staan.

Verantwoordelijkheden burgers

De inwoners van Zaanstad moeten kunnen rekenen op een gemeente die investeert in integrale veiligheid en tezamen met haar veiligheidspartners werkt aan een veilig woon en werkklimaat in Zaanstad. Integrale veiligheid is echter niet uitsluitend een zaak van de gemeente en haar partners. Het is ook en vooral een zaak van de burgers zelf. Zij dragen medeverantwoordelijk voor de veiligheid in Zaanstad. Een verantwoordelijkheid die enerzijds tot uitdrukking komt in de plicht zich als een goed burger te gedragen en zich te houden aan de wetten en regels die onze samenleving structuur geven. Anderzijds kunnen burgers een actieve bijdrage leveren aan de veiligheid in Zaanstad door onveilige situaties te melden bij de bevoegde instanties. Pas als burgers, maatschappelijke instellingen en verantwoordelijke overheden en instanties zich bewust zijn van hun gezamenlijke en gedeelde verantwoordelijkheden en daar ook naar handelen, pas dan kan er sprake zijn van een effectief integraal veiligheidsbeleid.

De gemeente Zaanstad ziet het als haar taak dusdanige omstandigheden te creëren die het mogelijk maken dat alle partijen hun verantwoordelijkheden kunnen oppakken en waarmaken. De Dienst Wijken en het gebiedsmanagement spelen hierbij een belangrijke rol.

Dynamisch beleidsterrein

Het beleidsterrein ‘integrale veiligheid’ is een dynamisch terrein dat de gemeente Zaanstad noopt tot alertheid voor nieuwe ontwikkelingen zowel bij de (rijks)overheid als bij de veiligheidspartners. De vorming van de veiligheidsregio’s (die nog volop gaande is), de nieuwe Wet Bestuurlijke Boete (die de gemeente nieuwe mogelijkheden tot handhaving en sanctionering biedt), de kerntakendiscussie bij de politie, de nieuwe wet- en regelgeving op gebied van externe veiligheid; het zijn maar enkele ontwikkelingen waar de gemeente Zaanstad rekening mee moet houden bij de vaststelling en uitvoering van het integrale veiligheidsbeleid. Voortdurende informatie-uitwisseling, overleg en afstemming met de partners in de veiligheidsketen is daarbij van essentieel belang. De dynamiek van het beleidsterrein vormt één van de argumenten voor een betere organisatorische borging van het integraal veiligheidsbeleid (zie paragraaf 1.4).

Transparant bestuur

Een succesvol integraal veiligheidsbeleid staat of valt met het vertrouwen dat partners in elkaar hebben en het vertrouwen dat burgers hebben in hun gemeente. Als de gemeente

Zaanstad van burgers, bedrijven en instellingen verlangt dat ze zich aan bepaalde regels houden, zal de gemeente zelf het goede voorbeeld moeten geven en haar integriteit op alle fronten in stand moeten houden. Men mag van de gemeente Zaanstad een rechtmatig, doelmatig, efficiënt en transparant optreden verwachten en ook eisen. De gemeente Zaanstad moet een betrouwbare en integere partij zijn die de rechtsgelijkheid hoog in het vaandel heeft staan.

Om bovengenoemde redenen zijn voor de Zaanse bestuurders, raadsleden en ambtenaren gedragscodes en integriteitverklaringen opgesteld waarin is aangegeven wat wel en wat niet mag. Maar een code alleen is niet genoeg. De structuur en cultuur van het Zaanse bestuur moeten uitnodigen tot integer handelen. De gemeente streeft er naar een open en transparante organisatie te zijn die dicht bij de burgers staat en waarin bestuurders, raadsleden en ambtenaren te allen tijde verantwoording willen afleggen over hun werkzaamheden. De instelling van de onafhankelijke Rekenkamer Zaanstad en de gemeentelijke ombudsman dragen daar eveneens aan bij, evenals de wijkschouwen.

1.3 Accenten

Handhaven als fundament

Een consequent en consistent handhavingsbeleid vormt een belangrijk fundament onder het integrale veiligheidsbeleid van Zaanstad, zo valt te lezen in de programmabegroting 2005 - 2008 (Koersvast realisme). Basis voor het handhavingsbeleid is het *Handhavingslexicon* vastgesteld in 2004. Burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen moeten in dit verband kunnen rekenen op de gemeente. Anderzijds moet Zaanstad ook kunnen rekenen op diezelfde burgers, bedrijven en instellingen: uitgangspunt bij het handhavingsbeleid is dat men zelf verantwoordelijk is voor het naleven van regels en voorschriften. Dit uitgangspunt vereist een heldere en consequente communicatie van de gemeente Zaanstad, maar impliceert eveneens dat de gemeente bereikbaar moet zijn voor de burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen en moet luisteren naar signalen uit de samenleving. De Dienst Wijken en het gebiedsmanagement speelt in deze een belangrijke rol. In de wijksignalementen en de uitvoeringsprogramma's moet de stem van de bevolking doorklinken. Vanuit deze dienst wordt ook het handhavingsbeleid uitgevoerd.

Zaanstad: externe en fysieke veiligheid hoog in het vaandel

Zaanstad vormt de noordelijke begrenzing van de randstad. Zaanstad grenst aan het IJ, het Noordzee kanaal en het Noord-Hollands kanaal. De rivier de Zaan doorkruist de gemeente. Dwars door Zaanstad loopt de Provincialeweg en de snelweg A8. De Zaanstreek is bovendien van oudsher een industriële regio. Ook anno 2005 huisvest de Zaanstreek nog een aantal industrieën. De vele doorgangsroutes zowel over de weg als over het water brengen risico's

met zich mee op gebied van het vervoer van gevaarlijke stoffen. De ligging van Zaanstad, kortom, noodzaakt tot een zorgvuldig, compleet en consistent extern en fysiek veiligheidsbeleid. Op dit terrein moet de gemeente nadrukkelijker de beleidsregierol op zich nemen.

Deze rol moet aan de ene kant tot uiting komen in het mede vormgeven van de nieuwe veiligheidsregio. De rol van centrumgemeente in de regio impliceert een voortrekkersrol voor de gemeente Zaanstad. Het realiseren van een effectieve en efficiënte samenwerking op bestuurlijk en operationeel niveau tussen gemeente, politie, brandweer en geneeskundige diensten (GHOR) in de nieuw te vormen veiligheidsregio verdient prioriteit.

Aan de andere kant moet de regierol op gebied van fysieke veiligheid nadrukkelijker zijn weerslag vinden in de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. Fysieke veiligheid als facetbeleid van met name de harde beleidsterreinen (verkeer en vervoer, huisvesting, economie) vraagt om een centrale positie in de ambtelijke organisatie waardoor fysieke veiligheid met name in de pro-actie en preventieve fase voldoende aandacht krijgt. Een centrale positie in de ambtelijke organisatie is tevens een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van een betere afstemming en samenwerking met de externe partners.

De beleidscyclus integrale veiligheid volwassen maken

Het is al gezegd, er gebeurt veel (en met succes) op gebied van veiligheid in Zaanstad. Het ontbreekt echter nog aan een integraal uitgangspunten- en toetsingskader voor veiligheid in Zaanstad. Deze nota moet in die lacune voorzien. Het integraal veiligheidsplan Zaanstad 2006-2010 moet de lijnen van het integrale veiligheidsbeleid voor meerdere jaren uitzetten. De concrete invulling moet plaatsvinden via jaarlijkse uitvoeringsnota's. De voortgang dient ook jaarlijks te worden vastgelegd en ter bespreking voorgelegd te worden aan de Raad.

Het veiligheidsbeleid moet transparant en controleerbaar worden. Een en ander betekent dat veiligheidsdoelstellingen concreet en toetsbaar moeten worden geformuleerd en de voortgang van het beleid bewaakt en gemonitord moet worden. Daarvoor kunnen bestaande instrumenten als de Politiemonitor Bevolking, de Zaanpeiling, buurtenquêtes en periodieke rapportages van de politie gebruikt worden.

1.4 Organisatorische borging integrale veiligheid

Positionering integraal veiligheidsbeleid

Het integrale veiligheidsbeleid als facetbeleid loopt dwars door alle onderdelen van de gemeentelijke diensten heen. De nota *Veiligheid in Zaanstad: het gaat (goed)* van Tip en Weber (oktober 2004) maakt duidelijk dat de verantwoordelijkheden voor integrale veiligheid in Zaanstad zowel ambtelijk als bestuurlijk niet altijd duidelijk en helder (verdeeld) zijn.

De pretentie integraal beleid te voeren vereist een centrale positionering van het veiligheidsbeleid in de ambtelijke organisatie en een heldere bestuurlijke verantwoordelijkheidstoedeling. In bovengenoemde nota wordt dit uitgangspunt volmondig onderschreven en worden aanbevelingen gedaan voor de organisatie van het veiligheidsbeleid. De gemeente Zaanstad gaat haar integrale veiligheidsbeleid conform deze aanbevelingen inrichten.

Het integrale veiligheidsbeleid behoort tot de portefeuille van de burgemeester. Hij is verantwoordelijk voor de coördinatie en afstemming van de verschillende onderdelen van het integrale veiligheidsbeleid, zowel tussen de ambtelijke diensten als ook tussen de gemeente en haar veiligheidspartners. De uitvoering van de specifieke onderdelen van het integrale veiligheidsbeleid is de verantwoordelijkheid van de vakwethouders.

Op centraal niveau in de ambtelijke organisatie wordt de burgemeester ondersteund door een stafbureau integrale veiligheid. Dit bureau is verantwoordelijk voor de interne afstemming van het gemeentelijke veiligheidsbeleid met het veiligheidsbeleid van de omliggende gemeenten en het veiligheidsbeleid van de partners. Het stafbureau integrale veiligheid is eveneens verantwoordelijk voor het opstellen en (laten) uitvoeren van de jaarplannen integrale veiligheid en voor het opstellen van het vierjaarlijkse beleidsplan.

Het stafbureau werkt daartoe nauw samen met de verschillende diensten van de gemeente Zaanstad. Bij de realisatie van de jaarplannen speelt de Dienst Wijken en in het bijzonder het gebiedsmanagement een belangrijke rol. Zij kennen de noden en behoeften van de verschillende wijken in Zaanstad als geen ander en kunnen deze het beste vertalen naar activiteiten op gebied van fysieke en met name sociale veiligheid.

Sturing en informatie

Optreden als regisseur van het integrale veiligheidsbeleid veronderstelt een effectieve en efficiënte informatie-uitwisseling tussen de diverse partijen, zowel tussen de verschillende gemeentelijke diensten als tussen de gemeente en haar partners. De hieronder geschetste overlegvormen moeten die informatie-uitwisseling mogelijk maken.

Het stafbureau integrale veiligheid is de plek waar alle informatie samenkomt. Daar moet overzicht en inzicht zijn. Een effectieve en efficiënte informatie-uitwisseling betekent echter niet dat iedereen over alles geïnformeerd moet worden. Het facetkarakter en de veelomvattendheid van het integrale veiligheidsbeleid dwingt tot het selectief uitwisselen van informatie.

De gemeente onderscheidt drie soorten informatie:

1. Kerninformatie. Informatie over activiteiten die tot de kern van het integrale veiligheidsbeleid behoren en waarop de gemeente Zaanstad actief moet sturen, moet 100 procent transparant zijn voor het stafbureau integrale veiligheid.
2. Noodzakelijke informatie: informatie over activiteiten die niet tot de kern van het integrale veiligheidsbeleid behoren en waarop niet actief gestuurd hoeft te worden vanuit het integrale veiligheidsplan, maar die wel van grote invloed op de veiligheid kunnen zijn, moeten actief worden gevolgd door en onder de aandacht worden gebracht bij het stafbureau integrale veiligheid.
3. Nuttige informatie: informatie over zaken die niet rechtsreeks het veiligheidsbeleid raken, maar die wel een signaalwerking voor onderdelen van het veiligheidsbeleid kunnen hebben. Hiervoor geldt een piepsysteem: indien aan de orde, moet het stafbureau hierover geïnformeerd worden.

Dit informatiemodel moet de komende jaren in de praktijk uitgewerkt worden en zijn waarde bewijzen.

Overleggen

Integraal veiligheidsbeleid is een terugkerend thema in diverse gremia:

- In het driehoeksoverleg tussen Burgemeester, Openbaar Ministerie en Politie waar op strategisch niveau het integrale veiligheidsbeleid van de gemeente en het beleid van de beide andere partners op elkaar wordt afgestemd.
- In de stuurgroep integrale veiligheid waar op tactisch niveau het integrale veiligheidsbeleid van de gemeente en de uitvoerende partners wordt gemonitord en waar nodig wordt bijgestuurd.
- In diverse ambtelijke overleggen waar op operationeel niveau het integrale veiligheidsbeleid in samenspraak met de partners wordt aangestuurd.

1.5 Contouren integraal veiligheidsbeleid

Het Zaanse integrale veiligheidsbeleid onderscheidt een vijftal beleidsterreinen die elk meerdere beleidsthema's omvatten.² Voor alle beleidsterreinen en ten aanzien van elk thema zijn in het voorliggende integrale veiligheidsbeleid concreet toetsbare doelstellingen geformuleerd en is aangegeven welke beleidsinstrumenten worden ingezet om deze doelstellingen te realiseren.

Bij het formuleren van beleidsambities en meetbare doelstellingen, is zo veel mogelijk aangesloten bij het *Zaans Meerjaren Ontwikkelingsplan (ZMOP)*, een plan dat de Zaanse uitwer-

² Deze indeling is ontleend aan de 'Handreiking kernbeleid integrale veiligheid' van de VNG.

king biedt van het Grote Stedenbeleid (GSB). Het jaar 2009 is het jaar waarin de doelstellingen zo veel mogelijk moeten zijn bereikt. In 2010 wordt gewerkt aan het volgende meerjarenplan.

Het succes van het integrale veiligheidsbeleid van Zaanstad staat of valt met het realiseren van een *veilige woon- en leefomgeving* voor de burgers. De Zaanse burgers moeten zich thuis voelen in hun eigen buurt en wijk en gevrijwaard blijven van criminaliteit.

Zaanstad heeft ook veel te bieden voor ondernemers. De gemeente acht het haar plicht bij te dragen aan een veilig ondernemingsklimaat. *Bedrijvigheid en sociale veiligheid* is dan ook niet voor niets één van de speerpunten in het integrale veiligheidsbeleid. Daarom vraagt de gemeente ook van ondernemers een actieve bijdrage aan het veiligheidsbeleid, met name daar waar het gaat om veiligheid in de horeca.

Jeugd en veiligheid is een derde belangrijk speerpunt in het integrale veiligheidsbeleid. De jeugdcriminaliteit in Zaanstad is relatief gering in vergelijking met andere grote steden, en dat willen we graag zo houden. Alertheid blijft echter geboden.

Aandacht voor *fysieke en externe veiligheid* mag niet ontbreken in het Zaanse integrale veiligheidsbeleid. Zaanstad met haar (industriële) bedrijvigheid en doorgaande transportroutes moet de risico's voor fysieke en externe veiligheid in kaart brengen en daar adequaat beleid op formuleren. Deze noodzaak wordt alleen nog maar extra onderstreept door de vorming van de veiligheidsregio Zaanstreek Waterland.

Ten slotte, integrale veiligheid is een collectieve verantwoordelijkheid. Dat betekent dat partijen zich daarvan bewust moeten zijn, niet alleen in termen van de risico's die men loopt, maar ook en vooral van de bijdrage die men kan leveren aan het veiligheidsbeleid. Dat veronderstelt een actieve *communicatie* van de gemeente.

Schematische weergave Zaans Integraal veiligheidsbeleid

Beleidsterreinen	Thema's
1. Veilige woon- en leefomgeving	<ul style="list-style-type: none">- leefbaarheid en sociale weerbaarheid;- overlast- inbraak en voertuigcriminaliteit- huiselijk geweld, geweld en agressie
2. Bedrijvigheid en sociale veiligheid	<ul style="list-style-type: none">- sociale veiligheid bedrijventerreinen- horeca, uitgaan en overlast- grootschalige evenementen
3. Jeugd en veiligheid	<ul style="list-style-type: none">- 12-minners, 12-plussers- overlast- alcohol en drugs- harde kern aanpak
4. Fysieke veiligheid	<ul style="list-style-type: none">- Infrastructuur en verkeersveiligheid- Externe veiligheid: risico's aanwezige bedrijvigheid en transporten- (Brand-)veiligheid gebouwen- risico's (natuur-)rampen
5. Communicatie	<ul style="list-style-type: none">- burgers informeren over reële veiligheidsrisico's op fysiek, extern en sociaal gebied- burgers informeren over wat zij van de gemeente mogen verwachten ter beheersing van risico's

2 VEILIGE WOON- EN LEEFOMGEVING

2.1 Inleiding

Voor de burgers in Zaanstad is een veilige woon- en leefomgeving het meest tastbare resultaat van de beleidsinspanningen van de gemeente en haar samenwerkingspartners. Belangrijke voorwaarden voor een zich veilig voelende burger zijn een geringe kans op het slachtofferschap van bijvoorbeeld woninginbraak, autodiefstal of bedreiging. Minstens zo belangrijk is een aangename aanblik van de openbare ruimte in de eigen woonomgeving: geen zwerfvuil en geen zichtbare vernielingen in de buurt zorgen voor een burger die zich veilig(er) voelt.

Wanneer een burger zich veilig voelt, kan hij zijn huis met een gerust hart achterlaten in de vakantie, parkeert hij zijn auto zonder zorgen in het centrum van Zaandam en wordt hij niet lastiggevallen in de donkere uren van de dag. Een veilige woon- en leefomgeving vormt daarom een belangrijke pijler van het integraal veiligheidsbeleid van de gemeente Zaanstad.

Zaanstad heeft (gelukkig) een veilige woon- en leefomgeving, afgaande op zowel subjectieve als objectieve cijfers, ook in vergelijking met gemiddelde cijfers voor heel Nederland:

- Uit de *Zaanpeiling 2003* blijkt dat 28 procent van de burgers in Zaanstad zich ‘wel eens’ onveilig voelt; dit is precies gelijk het landelijk gemiddelde zoals gerapporteerd in de *Politiemonitor Bevolking* van datzelfde jaar.³ De *Zaanpeiling* geeft verder aan dat 20 procent van de burgers zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt.
- Uit *Criminaliteitsbeeld Zaanstreek-Waterland 2004* komt naar voren dat het aantal misdrijven in de gemeente tussen 2003 en 2004 is gedaald met 14 procent, een daling die scherper is dan gemiddelde daling in de politieregio (9%).
- In *Criminaliteitsbeeld* wordt een vergelijking gemaakt tussen de Politieregio Zaanstreek-Waterland en op grond van het criterium ‘stedelijkheid’ vergelijkbare politieregio’s, zoals IJsseland, Friesland en Gelderland-Zuid.⁴ Bij deze vergelijking valt op dat Zaanstreek-Waterland gemiddeld scoort of gunstig afsteekt voor wat betreft de geregistreerde criminaliteit.

³ De *Politiemonitor Bevolking* geeft actuelere cijfers, zij het dat deze cijfers de politieregio betreffen en niet de gemeente. Uit de cijfers van 2005 blijkt dat 21 procent van de inwoners van de politieregio Zaanstreek-Waterland zich ‘wel eens’ onveilig voelt ten opzichte van 24 procent van de inwoners van Nederland als geheel.

⁴ De *Politiemonitor Bevolking* en *Criminaliteitsbeeld Zaanstreek-Waterland* maken geen vergelijkingen tussen Zaanstad en vergelijkbare gemeenten. *Criminaliteitsbeeld* gaat wel in op verschillen tussen gemeenten in de politieregio.

De niet ongunstige veiligheidssituatie in Zaanstad kan deels worden verklaard uit het dorpse karakter van de verschillende kernen binnen de gemeente. Deze buurtjes en dorpen worden van oudsher gekenmerkt door een grote sociale cohesie. Zaanstad heeft echter ook een stedelijk centrum. Daarbij is Zaanstad qua bevolkingssamenstelling multi-etnisch. Deze bevolkingssamenstelling vraagt om bijzondere aandacht wanneer het gaat om sociale cohesie. Spanningen tussen bevolkingsgroepen moeten bespreekbaar worden gemaakt.

De beleidsambitie van de gemeente Zaanstad richt zich op het behoud van het dorpse (cohesie bevordert veiligheid), maar met een behoorlijke alertheid voor de risico's van een stedelijke multi-etnische samenleving. De invalshoek voor deze nota is gelegen in een veiligheidsbeleid gericht op de diverse kernen binnen Zaanstad. Het centrum (Inverdan!) vraagt om een andere aanpak dan Zaandijk of Poelenburg. De Dienst Wijken is een cruciale speler in het bevorderen van een veilige woon- en leefomgeving.

Het doel van het beleid is gericht op veilige woon- en leefomgeving⁵, te realiseren door:

- het creëren van sociaal veilige en leefbare wijken en buurten; Zaandam Zuidoost en Inverdan hebben hierin prioriteit;
- het bevorderen van actieve participatie van bewoners;
- optreden tegen criminaliteit en;
- het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving.

Dit doel kan alleen worden bereikt door een goede samenwerking met een veelheid aan gemeentelijke diensten en partners zoals de Dienst Wijken, welzijnsinstellingen, Stichting Veiligheidszorg, Politie, Openbaar Ministerie en hulpverleningsinstellingen. Soms heeft de gemeente hierin uitvoerende taken, soms regisserende taken.

2.2 Leefbaarheid en sociale weerbaarheid

Leefbaarheid gaat vooraf aan veiligheid: een veilige woon- en leefomgeving begint met leefbare wijken en buurten. Daar waar het prettig wonen is, voelen mensen zich veilig en bovendien verantwoordelijk voor elkaar en voor de omgeving. Dit zijn wijken waar gezamenlijke activiteiten plaatsvinden en wijken waarin burgers de voorzieningen weten te vinden die zij nodig hebben. Het zijn bovendien wijken waar burgers betrokken zijn bij hun woonomgeving: ze spreken elkaar bijvoorbeeld aan op ongewenst gedrag. Dit leidt niet tot conflicten maar veeleer tot het kanaliseren van ergernissen en het oplossen van knelpunten in het woon-genot.

⁵ ZMOP, prioriteit H. Samen leven, pp. 31-32.

Het doel van het beleid gericht op leefbaarheid van wijken en sociale weerbaarheid van burgers is de betrokkenheid van burgers bij hun wijk te vergroten en hun vertrouwen in de gemeentelijke overheid en andere instellingen te versterken.

Uit de Zaanpeiling blijkt dat een flink deel van de burgers (44%) in 2003 vindt dat de gemeente te weinig aandacht heeft voor problemen in hun buurt; slechts een kwart (23%) is hierover tevreden. In de wijk Westerkoog is 36 procent van de burgers tevreden met de aandacht van de gemeente voor hun buurt. De gemeente ambieert in 2009 dat een derde deel van de burgers (33%) tevreden is op dit punt. De Zaanpeiling heeft eveneens een indicator voor sociale samenhang. Op een schaal van 2 t/m 10 is de mate waarin burgers zich thuis voelen en elkaar kennen de waardering op dit punt teruggelopen van een 6,9 in 2000 naar een 6,6 in 2003. Het is de ambitie van de gemeente om deze score in 2009 te brengen naar een 7,0.

Het uitgangspunt van het beleid is vraaggerichtheid. Leefbaarheid en weerbaarheid worden immers gerealiseerd door meerdere spelers dan de gemeente alleen: afgezien van het gebiedsmanagement hebben woningbouwcorporaties, welzijnsinstellingen en buurtbewoners een belangrijke rol. De Dienst Wijken (het gebiedsmanagement) is de aangewezen speler om de vraag of behoefte van buurtbewoners met betrekking tot de leefbaarheid van hun buurt boven tafel te krijgen. Drie instrumenten worden hiertoe ingezet:

- Samen met buurtbewoners en 'sleutelfiguren' formuleert het Gebiedsmanagement Wijk-signalementen. Deze signalementen geven in kort bestek weer 'hoe de wijk er voor staat': wat zijn de belangrijkste voorzieningen en wat zijn de voornaamste knelpunten op het gebied van economie, welzijn, veiligheid etc.
- Op basis hiervan worden Wijkuitvoeringsprogramma's gemaakt. Dit zijn jaarplannen waarin de gemeente aangeeft wat haar inzet is op het gebied van sociaal, economisch en fysiek gebied. Hierin wordt onder meer de inzet van toezichthouders, de besteding van het wijkwelzijnsbudget en het wijkbudget vastgelegd. Ook bij de samenstelling van deze programma's worden burgers nadrukkelijk uitgenodigd mee te praten.
- Ten slotte organiseert het Gebiedsmanagement jaarlijks een buurtschouw, waarin medewerkers van de gemeente, woningbouwcorporatie, politie en welzijnsinstelling met buurtbewoners de buurt verkennen op knelpunten en problemen. Deze schouw vormt de input voor te ondernemen acties en maatregelen van diverse instellingen.

Een belangrijk vervolg op de inzet van het gebiedsmanagement wordt uitgevoerd door middel van het Welzijnsbeleid.⁶ Zelfredzaamheid van burgers is het vertrekpunt van het welzijnsbeleid. De Welzijnsinstellingen werken vanuit hetzelfde vraaggericht perspectief en bieden al naar gelang de behoefte, jongerenwerk, ouderenwerk, ontmoetingsplaatsen (buurthuizen) en peuterspeelzaalwerk aan.

⁶ Zie: *Welzijn Zaanstad: een nieuw perspectief*.

De aansturing van welzijnsinstellingen door de gemeente, verloopt via subsidieverlening. Het instrument *Beleidsgestuurde Contractfinanciering* (BCF) stelt de gemeente in staat om deze instellingen op hoofdlijnen aan te sturen. Eén van deze hoofdlijnen is dat de welzijnsinstellingen voorzieningen bieden waaraan behoefte bestaat bij burgers; concreet betekent dit dat aanbod waarvan nauwelijks gebruik wordt gemaakt, kritisch wordt bezien bij beslissingen over de eventuele continuering ervan.

Zelfredzaamheid is voor veel burgers alledaagse praktijk, maar niet voor iedereen. Daarom voert Zaanstad een welzijnsbeleid gericht op kwetsbare groepen, zoals ouderen, jongeren, verslaafden en burgers zonder vaste woon- of verblijfplaats binnen de gemeente. Het doel is: meer kansen voor die groepen die op eigen kracht niet of onvoldoende zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving.⁷ De Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV) verplicht gemeenten de regierol vorm te geven voor wat betreft de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). De gemeente Zaanstad heeft haar regierol opgepakt door partijen die zich bezighouden met de maatschappelijke opvang van en hulpverlening aan kwetsbare groepen aan elkaar te binden door middel van het Convenant OGGZ dat in 2005 wordt afgesloten voor de duur van vijf jaar.

In het kader van het GSB zijn resultaatafspraken gemaakt⁸ over dit convenant, maar ook over de gewenste aantallen opvangplaatsen en gemiddelde verblijfsduur in de opvang van kwetsbare burgers als daklozen en (bedreigde) vrouwen en aantallen behandelingstrajecten van mensen met verslavingsproblemen.

⁷ ZMOP, prioriteit G. Meedoen, p. 30.

⁸ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstellingen 10 t/m 14.

Tabel 2.1 Leefbaarheid en sociale weerbaarheid

Doel	Actoren	Instrumenten
Betrokken burgers met vertrouwen in de gemeente	Gebiedsmanagement Welsaen Leger des Heils de Passant Vrouwenopvang Zaanstad Brijder SMD	Wijksignaleringen Wijkuitvoeringsprogramma's Buurtschouwen Buurtconciërges Beleidsgestuurde Contract-financiering Opvang (vangnetfunctie) Hulpverlening Convenant OGGZ
Toets in 2009		
<p>Een derde deel (33%) van de burgers tevreden met de aandacht van de gemeente voor hun buurt (Zaanpeiling). De schaalscore voor sociale samenhang is een 7,0 (Zaanpeiling). Convenant OGGZ inmiddels vier jaar in werking, want in 2005 afgesloten. De gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang is verkort met 25% (Resultaatafspraken GSB-III). Het aantal plaatsen in de vrouwenopvang is gestegen naar 16 (Resultaatafspraken GSB-III). Het aantal cliënten in de ambulante verslavingszorg blijft stabiel (Resultaatafspraken GSB-III). Het aantal regulier afgesloten behandelingen in de ambulante verslavingszorg blijft stabiel (Resultaatafspraken GSB-III).</p>		

2.3 Overlast

Overlast vormt een eerste serieuze bedreiging van het woon- en leefgenot van inwoners van Zaanstad. Het voorkomen en bestrijden van overlast vormt daarom het fundament van het Zaanse beleid gericht op een veilige woon- en leefomgeving. Het doel van de gemeente is het voorkomen en opheffen van gevaar, hinder/overlast en schade voor burgers, bedrijven en cetera ten gevolge van het overtreden van regels.

In de Zaanpeiling van 2003 scoort de gemeente op het voorkomen van overlast op de schaal van 2 (niet voorkomend) tot 10 (zeer veel voorkomend) een 5,4. De gemeente streeft ernaar om in 2009 een 5,0 of minder te scoren.

Overlast kent vele verschijningsvormen: zwerfafval, sluipeerkeer, burengerucht, hondenpoep, graffiti, fout parkeren enzovoorts.⁹ De ergernis van burgers over deze vormen van overlast vraagt om een actief optredende gemeente. Zaanstad zal overlast daarom krachtig tegengaan. Drie instrumenten staan hierbij centraal:

- de handhaving door de Dienst Wijken (afdeling Straattoezicht);
- toezicht en surveillance door de Stichting Veiligheidszorg;
- het Meldpunt voor extreme overlast.

⁹ Voor mogelijke overlast door jongeren ontwikkelt Zaanstad specifiek beleid, onder (veel) meer gericht op het voorkomen en opheffen van overlast: zie hoofdstuk 6.

De Afdeling Straattoezicht van de Dienst Wijken voert het handhavingsbeleid uit.¹⁰ De aanpak is *gebiedsgericht*: een risicoanalyse van de afdeling Straattoezicht en informatie van het Gebiedsmanagement zorgen er voor dat in de ene wijk meer aandacht is voor parkeeroverlast en verkeersveiligheid en in een andere wijk meer aandacht voor illegale reclames en aanplakbiljetten. Het aanspreken van burgers op hun gedrag is een belangrijk instrument van Straattoezicht.

De Stichting Veiligheidszorg¹¹ heeft ongeveer 30 toezichthouders in dienst die worden ingezet op vaste routes binnen de gemeente en op plaatsen waar incidenteel intensief toezicht is vereist. Zij spreken burgers aan op hun gedrag en vormen mede de ogen en oren van de Politie en het Gebiedsmanagement van de gemeente. Afstemming over deze inzet vindt binnen de gebiedsteams plaats met de genoemde partners.

Het derde instrument, naast handhaving en toezicht, is het Meldpunt Extreme Overlast, uitgevoerd door de convenantspartijen binnen de OGGZ. Het doel van het meldpunt is om overlastveroorzakers vaker door te geleiden ‘in de zorgketen’; in het kader van het GSB is hierover een resultaatafspraken gemaakt.¹² Tevens is een uitbreiding in capaciteit van dit meldpunt afgesproken.

Tabel 2.2 Overlast

Doel	Actoren	Instrumenten
Voorkomen en opheffen van gevaar, hinder, overlast en schade voor burgers en bedrijven	Dienst Wijken, Afd. Straattoezicht en afd. Milieu- en Gebruikstoezicht Stichting Veiligheidszorg Meldpunt extreme overlast (GGD)	Handhaving, gebiedsgericht Toezicht Doorgeleiding overlastgevers naar hulpverlening
Toets in 2009		
De schaalscore voorkoming overlast is gemiddeld een 5,0 of lager (Zaanpeiling). In de prioriteitsgebieden Inverdan en Zuidoost is de schaalscore voorkoming overlast gelijk aan het Zaanse gemiddelde (Zaanpeiling). De capaciteit van het Meldpunt extreme overlast is met een kwart uitgebreid tot 98 behandelingen. Het aantal doorgeleidingen in de zorgketen, vanuit het vangnet (de opvang), is met 28% vergroot ten opzichte van 2004.		

¹⁰ Dit gebeurt op basis van het zogenoemde Handhavingslexicon.
125

¹¹ Een zelfstandige organisatie, gefinancierd door de gemeente.

¹² ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstelling 14.

2.4 Inbraak, voertuigcriminaliteit en andere delicten

Het slachtofferschap van delicten heeft, veel meer dan overlast, diepinsnijdende gevolgen voor de veiligheid en veiligheidsbeleving van burgers in hun woonomgeving. Het voorkomen en bestrijden van delicten als woninginbraak en voertuigcriminaliteit is een belangrijke en gezamenlijke taak van gemeente, politie en Openbaar Ministerie. Grofweg geldt de volgende taakverdeling: preventie door de gemeente, repressie (opsporing en vervolging) door de politie en het OM.

Van criminaliteit ondervindt gelukkig niet elke burger bij voortduring hinder. Dat neemt niet weg dat woninginbraken en autodiefstallen meer voorkomen dan slechts incidenteel. En beide vormen van criminaliteit vormen een ernstige aantasting van het welbevinden van burgers. Nog afgezien van de geleden materiele schade zijn slachtoffers van dit soort delicten nadat het hen is overkomen, niet meer de burger die ze waren: de kans is zeer groot dat ze zich minder veilig voelen in hun eigen woonbuurt.

In totaal zijn in de gemeente Zaanstad in 2004 560 woning- en/of schuurinbraken geregistreerd, 794 diefstallen uit voertuigen, 178 diefstallen van voertuigen en 1.141 fietsdiefstallen. In al deze gevallen is het aantal scherp afgenomen ten opzichte van 2003, een resultaat van de gezamenlijke aanpak van veelplegers door Politie, Openbaar Ministerie en gemeente.

De gemeente en de Politie (*Activiteitenplan 2005*) stellen zich, in samenwerking met justitiepartners, de volgende prioriteiten:

- terugdringen woninginbraken;¹³
- aanpak van veelplegers.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is het gemeentelijk instrument ter voorkoming van woninginbraak. De gemeente ziet het als haar taak dit keurmerk zo breed mogelijk toe te passen: alle nieuwbouw van woningen, maar ook woningen binnen renovatie- en herstructureringsprojecten, te voorzien van het Politiekeurmerk Veilig Wonen.¹⁴

Een tweede doel van de gemeente is het verminderen van criminaliteit in risicogebieden Zaandam Zuidoost en Zaandam-Centrum (Inverdan), mede door een gebiedsgerichte aanpak

¹³ Het terugdringen van het aantal woninginbraken door de Politie is geoperationaliseerd in het streven naar een maximaal aantal van 300 aangiften per jaar in de gemeente Zaanstad. Daarnaast heeft de Politie in zijn Activiteitenplan 2005 prioriteit gelegd bij slachtofferzorg. Intensievere doorverwijzing naar Slachtofferzorg moet leiden tot een aandeel van 12,5 procent doorverwezen slachtoffers van alle aangegeven delicten.

¹⁴ Het keurmerk moet een onderdeel zijn van de vastgestelde gemeentelijke richtlijn Basiskwaliteit Wonen Zaanstad, een richtlijn die op een aantal punten, waaronder de inbraakveiligheid, verder gaat dan het Bouwbesluit.

(zie ook onder 4.2, leefbaarheid). De vermindering moet leiden tot een aantal delicten per inwoner dat in 2009 in de risicogebieden gelijk is aan het Zaanse gemiddelde.¹⁵ De delicten omvatten woninginbraken, geweld, fiets-, auto- en winkeldiefstal.

Door de aanpak van *veelplegers* worden, zo laten de cijfers van *Criminaliteitsbeeld Zaanstreek-Waterland 2004* zien, veel voorkomende delicten teruggedrongen (voertuigcriminaliteit, woninginbraken, berovingen). Deze dadergerichte aanpak is een van de prioriteiten van de politie, het OM en reclassering (*Convenant Veelplegers*, Arrondissement Haarlem). Er wordt een onderscheid gemaakt tussen veelplegers, zeer actieve veelplegers en stelselmatige daders. De laatste twee categorieën zijn onderwerp van het convenant. De politie heeft een lijst met zeer actieve veelplegers opgesteld; in Zaanstad betreft dit in 2005 24 mensen. Uit een inventarisatie van deze veelplegers in het arrondissement Haarlem blijkt dat de meerderheid (ongeveer 70-80%) hiervan ook voldoet aan het profiel van een stelselmatige dader. Het OM zorgt ervoor dat deze stelselmatige daders zo veel mogelijk met voorrang worden voorgeleid aan de rechter. Overleg met Justitie moet er voor zorgen dat voldoende celcapaciteit aanwezig is voor de veroordeelden; hierbij wordt gebruik gemaakt van een Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD). Reclassering geeft hoge prioriteit aan resocialisatie van veelplegers na afloop van de detentie.

De gemeente heeft in het kader van het GSB afgesproken¹⁶ dat tot en met 2009 elk jaar 20 procent van het aantal volwassen zeer actieve veelplegers in een nazorg- en/of resocialisatietraject is geplaatst en dat 80 procent van hen dit heeft afgerond in 2009.

¹⁵ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstelling 23.

¹⁶ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstellingen 17 en 18.

Tabel 2.3 Inbraak, voertuigcriminaliteit en andere delicten

Doel	Actoren	Instrumenten
Het voorkomen en bestrijden van veel voorkomende delicten, met name in de risicogebieden Zaanstad Zuidoost en Inverdan	Kabinet Openbare Orde en Veiligheid Dienst Publiek, Bouwen en Wonen Dienst Wijken, gebiedsmanagement Stichting Veiligheidszorg Openbaar Ministerie Politie Reclassering	Politiekeurmerk Veilig Wonen Gebiedsgerichte aanpak Aanpak zeer actieve veelplegers
Toets in 2009		
<p>Alle woningen binnen nieuwbouw-, renovatie- en herstructureringsprojecten in de jaren vanaf 2005, zijn voorzien van het Politiekeurmerk Veilig Wonen.</p> <p>Het aantal delicten per inwoner is in Zaanstad Zuidoost en het Centrumgebied (Inverdan) gelijk aan het gemiddelde voor Zaanstad als geheel.</p> <p>In de periode 2004-2009 is jaarlijks 20% van de zeer actieve volwassen veelplegers geplaatst in een nazorgtraject. De verdeling autochtoon/allochtoon is overeenkomstig het gemiddelde in de gehele groep zeer actieve veelplegers.</p> <p>In 2009 heeft 80% van de zeer actieve volwassen veelplegers die in een traject zijn geplaatst, het nazorgtraject afgerond.</p>		

2.5 Huiselijk geweld, geweld en agressie

Nederland verandert, Zaanstad evenzeer. Gewelddadig gedrag lijkt vaker voor te komen dan voorheen; de tolerantie van burgers ten opzichte van gewelddadig gedrag lijkt (gelukkig) eerder minder te worden, dan meer. Een veilige woon- en leefomgeving zal door veel inwoners van Zaanstad dan ook omschreven worden als de afwezigheid van geweld in zowel de openbare ruimte als de privé-sfeer.

De afgelopen jaren is steeds meer aandacht gekomen voor huiselijk geweld. Het primaat voor beleidsontwikkeling en uitvoering op de terreinen huiselijk geweld en geweld en agressie, ligt eerder bij de politie, justitie en hulpverlening dan bij de gemeente. De gemeente heeft een bescheiden, maar wel noodzakelijke rol als medefinancier van dit beleid. De gemeente ziet het als haar taak om een gezamenlijk optrekken van de diverse partners op dit terrein te waarborgen, bijvoorbeeld door het Convenant Huiselijk geweld, het Netwerk Casuïstiekoverleg en het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld.

De komende Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) verplicht gemeenten tot het instellen van een advies- en steunpunt. In Zaanstad bestaat overigens al een telefonisch meldpunt huiselijk geweld. Dit meldpunt wordt uitgebouwd tot een advies- en steunpunt, zoals bedoeld door de WMO. De GGD is hierbij nauw betrokken.

De bestrijding van geweld is alleen effectief wanneer verschillende relevante partners samenwerken en hun doelen en middelen met elkaar afstemmen. Dit gebeurt: het *Activiteitenplan 2005* van de Politie, kent prioriteit toe aan geweld in de publieke ruimte en huiselijk geweld.¹⁷ Zo mogelijk nog belangrijker is het uitwisselen van informatie over (mogelijke) daders van geweld. Een belangrijk samenwerkingsinstrument is het *Convenant Huiselijk Geweld*, afgesproken tussen OM, Reclassering en Politie. Dit convenant stelt zich ten doel het huiselijk geweld te doen stoppen door middel van een strafrechtelijke aanpak en slachtofferzorg.

De prestatieafspraken van de gemeente met het Rijk in het kader van het GSB luiden als volgt: het aantal ‘eerste meldingen’ van huiselijk geweld is in 2009 gelijk aan de stand van zaken in 2005 en het aantal herhalingsmeldingen is verlaagd.¹⁸ Ook zijn resultaatafspraken gemaakt over gewenste aantallen opvangplaatsen voor (bedreigde en/of mishandelde) vrouwen.¹⁹

Tabel 2.4 Huiselijk geweld, geweld en agressie

Doel	Actoren	Instrumenten
Het terugdringen van (huiselijk) geweld en het beperken van de gevolgen voor slachtoffers	Kabinet Openbare Orde en Veiligheid Openbaar Ministerie Reclassering Politie GGD	Prioriteit van Politie t.a.v. geweld in de openbare ruimte en aandacht voor slachtoffers Convenant Huiselijk Geweld Netwerk Casuïstiekoverleg Advies- en steunpunt Huiselijk Geweld (bij GGD) Slachtofferhulp
Toets in 2009		
Er is een convenant/arrangement tussen alle lokale partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. Er is een Advies en steunpunt huiselijk geweld. Het aantal eerste meldingen van huiselijk geweld stabiliseert ten opzichte van 2004. Het aantal herhalingsmeldingen van huiselijk geweld is afgenomen ten opzichte van 2004. De politie toetst het doel voorkoming geweld door een maximaal aantal aangiften per jaar vast te stellen.		

¹⁷ De doelstellingen zijn vertaald in het maximaal aantal aangiften dat de Politie acceptabel vindt voor de regio.

¹⁸ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstelling 20, 21 en 22.

¹⁹ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstelling 11.

2.6 Samenvatting

Zaanstad is een veilige gemeente en wil deze situatie graag behouden. Het beleid is gericht op een veilige woon- en leefomgeving, een heeft vier prioriteiten:

1. het creëren van sociaal veilige wijken en buurten, Inverdan en Zuidoost gelden als prioriteitsgebied;
2. het bevorderen van actieve participatie van bewoners;
3. optreden tegen criminaliteit;
4. het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving.

De prioriteiten 1, 2 en 4 zijn geoperationaliseerd in het bevorderen van leefbaarheid en sociale weerbaarheid en het voorkomen en bestrijden van overlast. De belangrijkste partners om deze drie prioriteiten vorm te geven zijn de Dienst Stad en de Dienst Wijken van de gemeente (afdelingen Straattoezicht en Milieu- en Gebruikstoezicht, Gebiedsmanagement), de Stichting Veiligheidszorg (toezichthouders), Welsaen, Brijder Stichting, GGD, stichting Leger des Heils en Stichting Passant. De belangrijkste instrumenten hierbij zijn handhaving, toezicht, wijksignalen, wijkuitvoeringsprogramma's, Beleidsgestuurde Contract financiering (BCF), het Meldpunt Extreme Overlast, opvang van daklozen en hulpverlening aan verslaafden.

Het optreden tegen criminaliteit, prioriteit 3, is vormgegeven door een beleid gericht op het terugdringen van delicten en het voorkomen van (huiselijk) geweld en agressie. Binnen deze prioriteit zijn de Politie en het OM de belangrijkste partners van de gemeente. Tot het instrumentarium behoren het Politiekeurmerk Veilig Wonen, het Convenant Veelplegers en het Meldpunt Huiselijk geweld (ondergebracht bij de GGD).

De doelen van het beleid gericht op een veilige woon en leefomgeving staan hieronder in schema:

Tabel 2.5 Veilige Woon en Leefomgeving

Thema	Ambitie voor 2009
Leefbaarheid en sociale weerbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> - Een derde deel (33%) van de burgers tevreden met de aandacht van de gemeente voor hun buurt (Zaanpeiling). - De schaalscore voor sociale samenhang is een 7,0 (Zaanpeiling). - Convenant OGGZ inmiddels vier jaar in werking, want in 2005 afgesloten (Resultaatafspraken GSB-III). - De gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang is verkort met 25% (Resultaatafspraken GSB-III).
Overlast	<ul style="list-style-type: none"> - De schaalscore voorkoming overlast is een 5,0 of lager (Zaanpeiling). - De capaciteit van het Meldpunt extreme overlast is met een kwart uitgebreid tot 98 behandelingen. - Het aantal doorgeleidingen in de zorgketen, vanuit het vangnet (de opvang), is met 28% vergroot ten opzichte van 2004.
Inbraak, voertuigcriminaliteit en andere delicten	<ul style="list-style-type: none"> - Alle woningen binnen nieuwbouw-, renovatie- en herstructureringsprojecten in de jaren vanaf 2005, zijn voorzien van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. - Het aantal delicten per inwoner is in Zaandam Zuidoost en het Centrumgebied (Inverdan) gelijk aan het gemiddelde voor Zaanstad als geheel. - In de periode 2004-2009 is jaarlijks 20% van de zeer actieve volwassen veelplegers geplaatst in een nazorgtraject. De verdeling autochtoon/allochtoon is overeenkomstig het gemiddelde in de gehele groep zeer actieve veelplegers. - In 2009 heeft 80% van de zeer actieve volwassen veelplegers het nazorgtraject afgerond.
Huiselijk geweld, geweld en agressie in de openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> - Er is een convenant/arrangement tussen alle lokale partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld. - Er is een Advies en steunpunt huiselijk geweld. - Het aantal eerste meldingen van huiselijk geweld stabiliseert ten opzichte van 2003. Het aantal herhalingsmeldingen van huiselijk geweld is afgenomen ten opzichte van 2003. - De politie toetst het doel voorkoming geweld in de openbare ruimte door een maximaal aantal aangiften per jaar vast te stellen.

3 BEDRIJVIGHEID EN SOCIALE VEILIGHEID

3.1 Inleiding

Zaanstad is een gemeente met van oudsher veel industriële bedrijvigheid. De gemeente streeft er naar om deze werkgelegenheid voor de gemeente te behouden bijvoorbeeld omdat de industrie zorgt voor een ‘spin off’: fabrieken hebben behoefte aan producten en diensten van andere bedrijven.

Afgezien van behoud van het bestaande bestaat de ambitie om in Zaanstad andersoortige bedrijvigheid aan te trekken. Het doel van de gemeente is: een krachtiger sociale en economische basis voor buurten en kernen.²⁰

Voor dit doel bestaan kansen: Zaanstad heeft een gunstige ligging ten opzichte van Amsterdam, Schiphol en de Randstad, is goed bereikbaar over de weg en per spoor en kent een snelle railverbinding met de luchthaven. Daarbij komt dat de grond- en huurprijzen in Zaanstad lager zijn dan in Amsterdam. Bij het streven naar een gunstig vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijvigheid past eveneens het plan om het centrum van Zaandam te revitaliseren tot een aantrekkelijk stadshart voor burgers, werkgevers, werknemers en studenten. Verder vindt herstructurering van binnenstedelijke bedrijventerreinen plaats en wordt er gericht geïnvesteerd in de kwaliteit van de openbare ruimte in verouderde winkelcentra.²¹

De geschetste economische ambities betekenen voor het integraal veiligheidsbeleid van Zaanstad dat geïnvesteerd moet worden in de (fysieke) kwaliteit van bestaande bedrijventerreinen en dat het centrum van Zaandam veiligheid moet bieden aan bezoekers, zowel overdag (winkelend publiek, werknemers, studenten) als ‘s avonds (uitgaanspubliek).

3.2 Sociale veiligheid bedrijventerreinen

Voor het bevorderen van de sociale veiligheid op bedrijventerreinen geldt dat het initiatief tot beleid mede is ingegeven vanuit economische overwegingen: Zaanse bedrijventerreinen verouderen en ‘verrommelen’ terwijl Zaanstad uit het oogpunt van werkgelegenheid de aantrekkelijkheid van deze terreinen wil vergroten. Een belangrijke voorwaarde voor nieuwe ondernemers om zich op een bestaand bedrijventerrein te vestigen, is de kans om gevrijwaard te

²⁰ ZMOP, prioriteit F. Vitale kernen en buurten, p. 29.

²¹ ZMOP, prioriteit F. Vitale kernen en buurten, p. 29.

blijven van vernieling van en inbraak in het bedrijfspand. Ook moeten werknemers zich veilig voelen wanneer zij buiten kantooruren werk verrichten of huiswaarts keren.

De sociale veiligheid van bedrijventerreinen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gemeente Zaanstad, ondernemers, politie en kamer van koophandel. Zij hebben de handen in een geslagen in het Platform Criminaliteitsbeheersing Zaanstreek (PCZ). Het doel van het PCZ is criminaliteit op bedrijventerreinen terug te dringen door middel van preventieve maatregelen.

Vier instrumenten zijn bij de preventie van criminaliteit op bedrijventerreinen van wezenlijk belang:

- extra aandacht voor (achterstallig) onderhoud (wegonderhoud, parkeerplaatsen, groenvoorziening, bewegwijzering) en beheer; dit gebeurt door middel van projecten (op terreinen als Molletjesveer, Achtersluispolder en Noorderveld zijn/worden inhaalslagen uitgevoerd);
- de introductie van het Keurmerk Veilig Ondernemen (een reeks mogelijke preventieve maatregelen van ondernemers);
- het invoeren van 'parkmanagement' en;
- vergelijkbaar met de wijkschouwen in woonwijken wordt, in samenwerking met het Gebiedsmanagement van de Dienst Wijken, elk jaar een schouw op één van de bedrijventerreinen georganiseerd ter bevordering van preventie van onveiligheid en criminaliteit op deze terreinen.

Het PCZ streeft naar de toepassing van het Keurmerk Veilig Ondernemen op alle bedrijventerreinen, waarbij in 2009 twee nieuwe keurmerken zijn uitgereikt. De gemeente stelt zichzelf ten doel dat tussen 2005 en 2009 het aantal delicten tegen bedrijven en ondernemers daalt met een kwart ten opzichte van 2002 en dat de indicator voor het onveiligheidsgevoel van ondernemers stijgt van 6,2 naar 6,4.²² Ten slotte wordt een afspraak gemaakt met het Rijk over het aantal hectare bedrijventerreinen dat moet worden geherstructureerd.²³

²² ZMOP, resultaat afspraken GSB-III, doelstelling 42 en 43.

²³ ZMOP, resultaat afspraken GSB-III, doelstelling 40; een terrein van 5 ha. in Zuiderhout wordt aangepakt.

Tabel 3.1 Sociale veiligheid bedrijventerreinen

Doel	Actoren	Instrumenten
Terugdringen inbraken en vernielingen, bevorderen veiligheidsgevoel ondernemers op bedrijventerreinen	Dienst Wijken, gebiedsmanagement Ondernemers Politie Kamer van Koophandel Platform Criminaliteitsbeheersing Zaanstreek (PCZ)	Extra aandacht achterstallig onderhoud Keurmerk Veilig Ondernemen Parkmanagement Schouw bedrijventerrein Herstructurering bedrijventerreinen
Toets in 2009		
Een kwart minder delicten tegen bedrijven/ondernemers ten opzichte van 2002: een daling van 27 naar 20 delicten. Indicator onveiligheidsgevoel van het lokale bedrijfsleven verbetert van 6,2 naar 6,4. Twee keurmerken veilig ondernemen uitgereikt aan bedrijventerreinen. Herstructurering: nog geen definitieve afspraak met het Rijk, afgezien van de herstructurering van Zuiderhout (5 ha.).		

3.3 Horeca, uitgaan en overlast, grootschalige evenementen

Horeca, uitgaan en overlast

Zaanstad heeft in Zaandam een centrum met een stedelijk karakter. Het uitgaansleven van Zaandam heeft een regionale functie. In sommige dorpen bevinden zich eveneens uitgaansgelegenheden met een lokale aantrekkingskracht. Daarnaast zijn er enkele grote uitgaansgelegenheden/discotheken, zoals Lexicon in Westzaan en de Hemkade in Zaandam, die zich richten op een nationale en soms zelfs internationale doelgroep. Het is de ambitie van de gemeente om de aantrekkelijkheid van het uitgaansleven in het centrum te bevorderen (Inverdand!), vanuit de visie dat een levendige uitgaanscircuit bijdraagt aan de (subjectieve) veiligheid op straat. In de periode dat Inverdand wordt gebouwd wil de gemeente een aantrekkelijk uitgaanscentrum behouden en waarborgen.

Het horecabeleid richt zich in eerste instantie op het in beeld brengen, stroomlijnen en afstemmen van de processen rond vergunningverlening en handhaving. Een tweede stap, die hier direct op volgt, is de ontwikkeling van een visie. Dit begint met een risicoanalyse²⁴ en het formuleren van een doelstelling voor de komende vijf jaar. De gemeente stelt zich (voorlopig) ten doel dat het uitgaansleven in Zaanstad zo min mogelijk overlast veroorzaakt en dat de veiligheidsrisico's zo beperkt mogelijk zijn. De gemeente werkt hiertoe actief samen met de Regionale Brandweer en de Politie op het gebied van vergunningverlening en handhaving van deze vergunningen.

²⁴ Een risicoanalyse behoort tot de voornemens van het 'horecaoverleg', onderverdeeld in een beleidsmatig gremium (vertegenwoordiger van het College, een beleidsmedewerker, een contactpersoon van het bedrijvenloket van de gemeente, een afgevaardigde van de politie, het OM, de brandweer en Koninklijke Horeca Nederland), een operationeel overleg (medewerkers handhaving en vergunningverlening van de gemeente, grotere horecaondernemers uit de gemeente en zonodig aangevuld met vertegenwoordigers van politie, brandweer) en een ambtelijke werkgroep.

De gemeente (Dienst Publiek, Dienst Wijken, afdeling Milieu- en Gebruikstoezicht), de Brandweer en de Politie houden zich gezamenlijk bezig met preventie (vergunningverlening, controle, handhaving) en stemmen hun werkzaamheden hierop af door regulier overleg en goede afspraken over verantwoordelijkheden. In het handhavingswerk van de gemeente schuilt vanzelfsprekend een repressieve kant van het beleid: tegen horecaondernemers die regels overtreden kunnen maatregelen worden genomen om normconform gedrag af te dwingen.²⁵

Het kader voor de uitvoering van het horecabeleid staat in de geïntegreerde Horeca Beleidsnota centraal: de uitgebreide Rijksregelgeving en gemeentelijke regelgeving (zoals de APV) worden op een rij gezet en onderdelen van het instrumentarium van het beleid (vergunningverlening, handhaving, overlegstructuren, cameratoezicht) worden beschreven. Zaanstad streeft ernaar om onderdelen van het horecaconvenant op te nemen in de APV opdat de naleving er van beter afdwingbaar wordt. Het nieuwe horecabeleid wordt in het najaar van 2005 vastgesteld.

Grootschalige evenementen

Voor *grootschalige evenementen* bestaat nog geen specifiek veiligheidsbeleid, maar na de totstandkoming van het horecabeleid (najaar 2005) zal worden begonnen met het opstellen van een evenementenbeleid. Hiertoe is een werkgroep in het leven geroepen waarbinnen de partners uit de lokale driehoek samenwerken, aangevuld met de Regionale Brandweer en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen (GHOR). Uitgangspunt van het nieuwe evenementenbeleid is dat de organisatoren de verantwoordelijkheid hebben voor de veiligheid van deelnemers, publiek, omwonenden en voorbijgangers van het evenement. De organisatoren werken hiertoe samen met de lokale driehoek en de GHOR. Deze samenwerking begint bij de voorbereiding van het evenement.

In het Horecabeleid van Zaanstad en in het *Activiteitenplan 2005* van de politie zijn bepalingen omtrent evenementen opgenomen. Zo kunnen ontheffingen worden verleend voor evenementen waarbij geluidsvoorschriften kortstondig buiten werking worden gesteld (concept horecanota), is er een evenementencommissie (bestaande uit de burgemeester, politie, winkeliers, Zaantheater, horecaondernemers, bewoners evenementsgebied) die de evenementenkalender samenstelt. Hierbij wordt rekening gehouden met het belang van veiligheid en openbare orde (convenant) en de inzet van agenten bij bijvoorbeeld kermissen, de Skeeleronde en de Dam-tot-Damloop (*Activiteitenplan 2005* van de politie). Op dit moment wordt gewerkt aan het in regionaal verband afstemmen van de evenementenkalender.

²⁵ In het handhavingslexicon van het gebiedsgebonden Straattoezicht, is horecaoverlast een van de mogelijke prioriteiten, afhankelijk van de behoefte van het betreffende gebied.

Tabel 3.2 Horeca, uitgaan en overlast, grootschalige evenementen

Doel	Actoren	Instrumenten
Overlast- en veiligheidsrisico's beperken	Gemeente, Dienst Wijken en Dienst Publiek Afd. Milieu- en Gebruikstoezicht Politie Regionale Brandweer GHOR Lokale driehoek	Vergunningverlening Controle, Handhaving Evenementenkalender, samengesteld door Evenementencommissie
Toets (in 2009)		
Ultimo 2005 is het horecabeleid vastgesteld, inclusief doelstelling en ambitie voor 2009 en risicoanalyse en analyse van succesfactoren. Indicatoren voor het meten van horecaoverlast, maar ook voor het meten van de aantrekkelijkheid van het uitgaansleven in de gemeente, maken deel uit van het horecabeleid. Medio 2006 wordt het Regionaal Evenementenbeleid vastgesteld.		

3.4 Samenvatting

Zaanstad wil een aantrekkelijke gemeente zijn voor bedrijven. Afgezien van aantrekkelijke bedrijventerreinen hoort daar een centrum bij met een levendig en veilig uitgaansleven.

Het veiligheidsbeleid gericht op de sociale veiligheid van bedrijventerreinen wordt door de Dienst Wijken van de gemeente uitgevoerd in samenspraak met het PCZ, de Politie, ondernemers en Kamer van Koophandel. Belangrijk instrumenten zijn de herstructurering en achterstallig onderhoud uitvoeren van bedrijventerreinen, het toepassen van het Keurmerk Veilig Ondernemen, het invoeren van 'parkmanagement' en het verrichten van zogenoemde schouwen van bedrijventerreinen.

Veiligheidsbeleid met betrekking tot het uitgaansleven en evenementen wordt uitgevoerd door de Dienst Wijken (afdeling Milieu- en Gebruikstoezicht), in samenwerking met horeca-ondernemers, Regionale Brandweer, GHOR en organisatoren van evenementen. Instrumenten zijn vergunningverlening, handhaving en een evenementenkalender. Een belangrijk uitgangspunt is zelfregulering: organisatoren van evenementen dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van deelnemers, publiek, passanten en omwonenden.

De doelen van het beleid gericht op Bedrijvigheid en Sociale Veiligheid staan nogmaals in een schema:

Tabel 3.3 Bedrijvigheid en Sociale Veiligheid

Thema	Ambitie voor 2009
Sociale Veiligheid bedrijventerreinen	<ul style="list-style-type: none">- Een kwart minder delicten tegen bedrijven/ondernemers ten opzichte van de 27 delicten in 2002.- Indicator onveiligheidsgevoel van het lokale bedrijfsleven verbetert van 6,2 naar 6,4.- Twee keurmerken veilig ondernemen uitgereikt aan bedrijventerreinen.- Herstructurering: nog geen definitieve afspraak met het Rijk, afgezien van de herstructurering van Zuiderhout (5 ha.).
Horeca, uitgaan, overlast, evenementen	<ul style="list-style-type: none">- Ultimo 2005 is het horecabeleid vastgesteld, inclusief doelstelling en ambitie voor 2009 en risicoanalyse en analyse van succesfactoren.- Indicatoren voor het meten van horecaoverlast, maar ook voor het meten van de aantrekkelijkheid van het uitgaansleven in de gemeente, maken deel uit van het horecabeleid.- Medio 2006 wordt het Regionaal Evenementenbeleid vastgesteld.

4 JEUGD EN VEILIGHEID

Kerntaken politie en hangjongeren: criminele jongeren voor de politie, overlastgevers voor de gemeente.

4.1 Inleiding

Jeugdigen vormen een belangrijke aandachtsgroep binnen het integrale Zaanse Veiligheidsbeleid. Iets meer dan een kwart van de Zaanse bevolking is jonger dan 25 jaar. Met het overgrote deel van deze jongeren gaat het uitstekend: zij doorlopen met succes een schoolcarrière, halen hun diploma, vinden een betaalde werkkring, maken zonder problemen gebruik van de vele recreatieve voorzieningen die Zaanstad biedt en participeren ook anderszins volwaardig in de Zaanse samenleving.

Met een klein deel van de Zaanse jeugd gaat het echter minder goed. Schooluitval, verslavingsproblematiek, werkloosheid, criminaliteit en overlast zijn -helaas- verschijnselen die ook een deel van de Zaanse jeugd treffen. Het integraal veiligheidsplan van de gemeente Zaanstad kiest er voor om het voorkomen en bestrijden van schoolachterstand van kinderen en schooluitval van jongeren als startpunt te nemen voor het jeugd en veiligheidsbeleid.

Zaanstad is gelukkig een gemeente waar jeugdoverlast en -criminaliteit (nog) relatief gering is. Dat moet zo blijven. Dat betekent dat Zaanstad nog meer dan voorheen gaat investeren in het integrale onderwijs en jeugdbeleid. Jongeren moeten volop kansen krijgen (en nemen) om zich te ontplooien en moeten kunnen genieten van een onbezorgde jeugd. De gemeente Zaanstad ziet het als haar taak - samen met de partners - jongeren deze kansen te bieden. Kansen op gebied van werken, wonen, studeren, sporten, cultuur en uitgaan. Maar jongeren moeten ook leren dat er grenzen zijn. Grenzen die hun eigen gedrag normeren alsook grenzen aan de mogelijkheden die de gemeente Zaanstad en haar partners kunnen bieden.

Daar waar jongeren over de schreef gaan moet corrigerend worden opgetreden, maar beter nog is het te voorkomen dat jongeren de fout in gaan: voorkomen is immers beter dan genezen. Dat betekent ook dat Zaanstad inzet op die jongeren die dreigen te marginaliseren en af te glijden naar criminaliteit. Zij (en hun opvoeders) moeten op een positieve manier (weer) betrokken worden bij het maatschappelijke functioneren. Het jeugd- en veiligheidsbeleid begint daar waar jeugdigen dreigen uit te vallen. Dat houdt in dat al op jonge leeftijd ontwikkelingsachterstanden en -stoornissen moeten worden gesignaleerd, dat kinderen met een taalachterstand geholpen moeten worden, dat ouders desgewenst moeten kunnen rekenen op

opvoedingsondersteuning, dat zorgteams in en rond het onderwijs jongeren letterlijk bij de les moeten houden en dat -als het dan toch (dreigt) mis te gaan er consequent moet worden opgetreden en jongeren kansen moeten worden geboden weer als volwaardig burger van Zaanstad te participeren.

Zaanstad heeft haar jeugd veel te bieden: de kleinschaligheid van de zeven kernen biedt voor de jongste Zaankanters de beschermende omgeving en geborgenheid die nodig is om zonder problemen op te groeien. Dat betekent dat de lokale voorzieningen gericht op de jongste jeugd (peuterspeelzalen, kinderopvang, consultatiebureaus onderwijs, sport en spelverenigingen, wijkwelzijn) op dat niveau goed toegankelijk moeten blijven. Dat betekent ook dat de dorpsse saamhorigheid behouden moet blijven. Voor de opgroeiende en oudere jeugd moet Zaanstad als grote stad aantrekkelijk zijn en blijven. In Zaanstad moet het goed wonen, werken, leren en recreëren zijn.

Het jeugd- en veiligheidsbeleid van de gemeente Zaanstad is een beleid dat door vele partijen wordt vormgegeven. Het is bij uitstek facetbeleid en heeft raakvlakken met het gemeentelijke beleid op gebied van wonen en werken, welzijn en onderwijs, jeugd en jongeren, integratie, gezondheidszorg, sport en recreatie. De gemeente voert het jeugdveiligheidsbeleid niet alleen uit, maar doet dat in nauwe samenspraak met de externe partners. De gemeente voert met name de beleidsregie.

Het Zaanse jeugdveiligheidsbeleid is ketenbeleid, zowel in de preventieve als in de repressieve sfeer. In de preventieve sfeer spelen de buurtnetwerken een belangrijke rol: daar moet vroegtijdig gesignaleerd worden en moet desgewenst toegeleid worden naar hulp- en ondersteuningstrajecten. Vanuit het onderwijs moeten de zorgteams in en rond scholen die functie vervullen. De gemeente Zaanstad vervult hierbij een faciliterende en regisserende rol. In de repressieve sfeer moeten politie, Justitie, Halt, Raad voor de Kinderbescherming en de jeugd-reclassering een sluitende keten vormen. Zij moeten first offenders, licht criminele jongeren, veelplegers en harde-kern jongeren snel en consequent aanpakken. Dat vereist een goede onderlinge samenwerking en ook een goede samenwerking met de partners in de jeugdzorg. De gemeente Zaanstad heeft in deze geen directe invloed op de justitiële jeugdketenaanpak, maar heeft er wel groot belang bij dat deze aanpak effectief is. Vanuit dat belang is en blijft Zaanstad erbij betrokken. De justitiële jeugdketenaanpak wint aan effectiviteit als zij goed is afgestemd op de preventieve ketenaanpak. Dat betekent dat - met in achtneming van privacybelangen van betrokkenen - informatie-uitwisseling tussen beide ketens dient plaats te vinden. De gemeente Zaanstad treedt hierbij op als regisseur.

Het jeugd en veiligheidsbeleid van de gemeente Zaanstad stelt onderwijskansen én herkansingen centraal. Het beleid maakt een onderscheid tussen 12-minners (peuters, kleuters en

kinderen op de basisschool) en 12-plussers (leerlingen van middelbare scholen). Binnen beide doelgroepen is specifieke aandacht voor de positie van allochtone kinderen en jongeren. Twee andere centrale onderwerpen zijn gericht op het voorkomen en bestrijden van overlast door groepen jongeren en het overmatig gebruik van alcohol en drugs door jongeren. Sluitstuk van het beleid is de aanpak van harde kernjongeren en veelplegers.

4.2 Twaalfminners

Jongeren komen op steeds jongere leeftijd voor serieuze delicten met justitie in aanraking. Ook kinderen jonger dan 12 jaar plegen delicten. Hoewel het bij deze groep in de regel lichte delicten betreft, is dit toch een zorgwekkende ontwikkeling.

Kinderen jonger dan 12 jaar zijn niet strafrechtelijk vervolgbaar en moeten op een andere wijze gecorrigeerd worden. De ouders/verzorgers zijn daarvoor de eerst aangewezenen. Niet altijd zijn ouders daartoe in staat. In die gevallen moet ouders ondersteuning geboden worden. De gemeente Zaanstad ziet het als haar taak ouders die opvoedingsondersteuning nodig hebben ook daadwerkelijk een aanbod te kunnen doen. Als er sprake is van herhaald crimineel gedrag moet bureau jeugdzorg worden ingeschakeld. Een en ander houdt in dat er een adequaat signaleringssysteem moet zijn op basis waarvan de behoefte aan ondersteuning kan worden gesignaleerd. De buurtnetwerken functioneren als zodanig. Maar ook de zorgteams op basisscholen, alsmede de consultatiebureaus vervullen die functie.

Niet alleen de signaleringsfunctie moet op orde zijn, ook moet er sprake zijn van voldoende aanbod aan opvoedingsondersteuning voor die ouders die dat nodig hebben.

Er moet niet alleen curatief beleid gevoerd worden met betrekking tot de jeugd jonger dan 12 jaar. Preventie is eveneens van groot belang. Voorkomen moet worden dat jonge kinderen de fout in gaan. Een aanbod van opvoedingsondersteuning kan daar aan bijdragen, maar er moet ook aanbod zijn voor de kinderen zelf. Voorschoolse en vroegschoolse educatie (VVE) vormt een speerpunt in dat aanbod. Ook de brede school kan bijdragen aan het voorkomen dat kinderen achterstanden oplopen en daarmee een verhoogde kans op crimineel gedrag.

In het kader van het GSB zijn afspraken gemaakt over het aantal kinderen dat door VVE wordt bereikt.²⁶ Zo is overeengekomen dat in 2009 de helft van de doelgroep achterstandsleerlingen 2-3 jarigen en 60 procent van dezelfde doelgroep 4-5 jarigen, deelneemt aan VVE. Van de 2-3 jarigen is verder 70 procent van de VVE-peuters allochtoon en van de 4-5 jarigen is 60 procent van de VVE-kleuters allochtoon.

²⁶ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstelling 3.

Tabel 4.1 Twaalfminners

Doel	Actoren	Instrumenten
Het voorkomen en ombuigen van achterstanden van jonge kinderen	GGD-jeugdgezondheidszorg (4-19 jaar) Evean-jeugdgezondheidszorg (0-4 jaar) Welsaen	Signaleringsfunctie t.b.v. van achterstandsl leerlingen VVE-aanbod aan (allochtone) kinderen Opvoedingsondersteuning aan ouders van kinderen
Toets in 2009		
De helft van de doelgroep achterstandsl leerlingen 2-3 jarigen (peiljaar 2004) en 60 procent van dezelfde doelgroep 4-5 jarigen (peiljaar 2004), neemt deel aan VVE. Van de 2-3 jarige deelnemers is verder 70 procent allochtoon en van de 4-5 jarige deelnemers is 60 procent allochtoon.		

4.3 Twaalfplussers

Ongeveer 400 jongeren in de leeftijd van 17-23 jaar hebben in de periode september 2004 tot maart 2005 het secundair onderwijs verlaten zonder startkwalificatie. Het aantal notoire spijbelaars wordt geschat op circa 250 jongeren (1,1% van het aantal Zaanse leerlingen). Allochtone jongeren zijn in deze cijfers oververtegenwoordigd.

Circa een kwart van de jongeren in Zaanstad is van allochtone afkomst. Het landelijke beeld met betrekking tot de participatie van allochtone jongeren in het onderwijs en ten aanzien van werk en inkomen is zorgwekkend. Zij verlaten vaker dan hun autochtone leeftijdsgenoten voortijdig het onderwijs zonder startkwalificatie, spijbelen meer, kunnen vaker geen betaald werk vinden, participeren minder vaak in sport en culturele activiteiten en zijn oververtegenwoordigd in de politie- en justitiestatistieken. Dat beeld geldt eveneens voor de Zaanse jongeren. In Zaanstad is van de 405 voortijdig schoolverlaters ruim een derde deel allochtoon.

Dit is uit maatschappelijk oogpunt zorgwekkend omdat deze jongeren een vergrote kans lopen af te glijden naar crimineel gedrag. Zaanstad kan het zich dus niet permitteren dat (groepen) allochtone jongeren dreigen uit te vallen en niet volwaardig (kunnen) deelnemen aan het maatschappelijk verkeer. Het beleid van de gemeente Zaanstad is er dan ook op gericht te voorkomen dat allochtone jongere uitvallen en uitgevallen jongeren weer bij de les te halen. De ambitie is een sluitend beleid te realiseren, dat wil zeggen dat de doelstelling is dat geen enkele jongere uitvalt en dat zo veel mogelijk uitgevallen worden herplaatst. In het schooljaar 2003/2004 zijn slechts 105 van de 405 uitvallers herplaatst, waarvan 75 allochtoon. Zaanstad voert echter geen specifiek doelgroepenbeleid uit. Dat betekent in dit geval dat voor allochtone jongeren geen specifieke beleidsinstrumenten worden ingezet, maar dat met het bestaande instrumentarium (onder andere Leerplicht, RMC (Centraal Meldpunt Jongerenbe-

geleiding, CMJ), CWI, Jongerenloket) gewerkt wordt. Daar waar nodig, wenselijk en haalbaar kunnen deze instrumenten echter wel specifiek worden ingezet.

Zaanstad heeft in het kader van het GSB afgesproken dat het aantal vroegtijdig schoolverlaters ten opzichte van de totale populatie van 12-23 jarigen in 2009 is gedaald met 15 procent ten opzichte van 2006. Verder moet 70 procent van de uitvallers worden herplaatst en 65 procent alsnog een diploma behalen. Het percentage herplaatsingen van allochtone leerlingen ten opzichte van alle herplaatsingen moet gelijk zijn aan het aandeel allochtone uitvallers binnen het totaal aantal uitvallers. Bovendien moet het aandeel herplaatste allochtone leerlingen dat alsnog een diploma behaalt overeenkomen met het percentage allochtone uitvallers op het totaal aantal uitvallers.

Tabel 4.2 Twaalfplussers

Doel	Actoren	Instrumenten
Voorkomen dat jongeren afglijden naar crimineel gedrag	CMJ Leerplichtfunctie RMC-functie Scholen (zorgteams) CWI Bureau Halt	Signaleringsfunctie risico-leerlingen Handhaving leerplicht en herplaatsing uitgevallen leerlingen
Toets in 2009		
Het aantal vroegtijdig schoolverlaters ten opzichte van de totale populatie van 12-23 jarigen in 2009 is gedaald met 15 procent ten opzichte van 2006. Verder moet 70 procent van de uitvallers worden herplaatst en 65 procent alsnog een diploma behalen. Het percentage herplaatsingen van allochtone leerlingen ten opzichte van alle herplaatsingen moet gelijk zijn aan het aandeel allochtone uitvallers binnen het totaal aantal uitvallers. Bovendien moet het aandeel herplaatste allochtone leerlingen dat alsnog een diploma behaalt overeenkomen met het percentage allochtone uitvallers op het totaal aantal uitvallers.		

4.4 Overlast

Opgroeiende jongeren zoeken grenzen op, tasten deze af en gaan daar soms overheen. Niet altijd wordt dit door omstanders als overlast ervaren. Wat de één ervaart als overlast, wordt door de ander niet als zodanig ervaren. Desalniettemin kan overlast door (groepen) jongeren een forse inbreuk op het woongenot betekenen en zelfs (bij extreme overlast) als uiterst bedreigend worden ervaren en dat ook daadwerkelijk zijn.

In voorkomende gevallen is er aantoonbaar sprake van overlast: groepen hangjongeren die overmatig alcohol en/of drugs gebruiken, geluidsoverlast veroorzaken en zich in een enkel geval zelfs intimiderend gedragen richting omstanders. Dergelijk gedrag wordt niet getoleerd door de gemeente. In samenspraak met de politie zal tegen deze uitwassen worden

opgetreden. Gelukkig is er in Zaanstad niet of nauwelijks sprake van extreme vormen van overlast die om corrigerend optreden van de politie vragen.

In een enkel geval wordt overlast veroorzaakt door personen die (tijdelijk) geen vaste woon- of verblijfplaats hebben. De omvang van deze groep wordt eind 2004 geschat op circa 20 personen. Voor die groep zijn in samenwerking met het Leger des Heils enkele opvangplaatsen gerealiseerd. De ambitie is het aantal opvangplaatsen de komende vijf jaar te verdubbelen van drie naar zes.

Zaanstad kent enkele hotspots waar op gezette tijden groepen jongeren bijeenkomen die soms overlast veroorzaken. De gemeente kent deze plekken en zoekt in nauwe samenspraak met de jongeren, het jongerenwerk, de omwonenden die overlast ervaren en de politie naar oplossingen die zo veel mogelijk recht doet aan de wensen en verlangens van alle partijen. In 2005 is een eerste mobiele Megameetingpoint geplaatst, een verplaatsbare enigszins beschutte hangvoorziening voor jongeren. Uitgangspunt is dat jongeren recht hebben op een eigen plek in de wijk waar zij gebruik moeten kunnen maken van in de wijk aanwezige voorzieningen zonder daarbij anderen tot last te zijn. De gemeente heeft tot taak samen met haar partners jongeren optimaal gebruik te laten maken van de voorzieningen in de wijk.

Overlast heeft ook veel te maken met beeldvorming, tolerantie en begrip voor elkaar. Niet elke groep jongeren veroorzaakt overlast, niet altijd hoeft een luidruchtige groep jongeren hinderlijk te zijn en - gelukkig - een groot aantal jongeren is nog steeds goed aanspreekbaar op hun gedrag. Elkaar beter leren kennen en zodoende vooroordelen weghalen en voorkomen draagt bij aan meer onderling begrip. De gemeente, en dan met name het gebiedsmanagement, heeft hierin een belangrijke taak.

Het overlastbeleid gericht op jongeren draagt bij aan de overlastbestrijdingsambitie zoals geformuleerd in hoofdstuk 4: in de Zaanpeiling van 2003 scoort de gemeente op het voorkomen van overlast op de schaal van 2 (niet voorkomend) tot 10 (zeer veel voorkomend) een 5,4. De gemeente streeft ernaar om in 2009 een 5,0 of minder te scoren.

Tabel 4.3 Overlast

Doel	Actoren	Instrumenten
Voorkomen en opheffen van gevaar, hinder, overlast en schade voor burgers en bedrijven (zie hoofdstuk 4)	Welsaen, Jongerenwerk Impuls Straathoekwerk Zaanstad Straattoezicht (Dienst Wijken) Stg. Veiligheidszorg Politie	Toezicht en handhaving Gebruik van wijkvoorzieningen door jongeren Subsidiering tijdelijke opvang Bieden ontmoetingsmogelijkheden (Megameetingpoints)
Toets in 2009		
De schaalscore voorkoming overlast is een 5,0 of lager (Zaanpeiling).		

4.5 Alcohol en drugs

Bij de Brijderstichting staan medio 2005 34 personen jonger dan 23 jaar ingeschreven wegens verslavingsproblemen (alcohol en/of drugs), waarvan één jonger dan 18 jaar. De gemeente stelt zich ten doel om het aantal inschrijvingen terug te dringen tot 20, zonder dat hierbij nog jongeren voorkomen jonger dan 18 jaar.

Met betrekking tot de gevolgen van het gebruik van softdrugs tonen recente studies aan dat er wel degelijk, ook bij gematigd gebruik, nadelige effecten op de gezondheid kunnen optreden bij bepaalde jongeren. Dit vraagt om de continue aandacht van de GGD en Eveen en een periodieke herbezinning van het gemeentelijke beleid inzake de mogelijkheden softdrugs te kopen in coffeeshops.

De gemeente Zaanstad beschouwt voorlichting op scholen als een belangrijk instrument in de strijd tegen overmatige gebruik van alcohol en drugs en het stimuleren van een gezonde leefstijl. Op alle scholen in het voortgezet onderwijs in Zaanstad moet periodiek voorlichting over deze onderwerpen worden gegeven. Jongeren die desalniettemin problematisch gebruikersgedrag gaan vertonen moeten kunnen rekenen op adequate hulpverlening. De GGD, Brijder Verslavingszorg, het Straathoekwerk, Sportservice Noord-Holland en de Dienst Wijken worden bij deze beleidslijn ingezet.

Tegen het verhandelen en in bezit hebben van harddrugs wordt een zero-tolerance beleid gevoerd. Instellingen waar bij herhaling harddrugs verhandeld en gebruikt worden raken hun vergunning kwijt. Gebruikers worden opgespoord, vervolgd en toegeleid naar hulpverleningstrajecten.

Het overmatig gebruik van alcohol (en drugs) door jongeren zorgt met enige regelmaat in de uitgaansgebieden (met name de Dam) voor de nodige overlast. Het convenant 'Stappen zonder klappen' en het cameratoezicht hebben bijgedragen aan een substantiële reductie van het uitgaansgeweld en de overlast in de uitgaansgebieden, alsmede op de toevoerwegen. Uit de evaluaties blijkt dat de convenantpartners tevreden zijn over de wederzijdse inspanningen en de resultaten die deze opleveren. Dit beleid wordt dan ook gecontinueerd.

Tabel 4.4 Alcohol en drugs

Doel	Actoren	Instrumenten
Bevorderen van verstandig middelengebruik door jongeren, stimuleren van een gezonde leefstijl	GGD-jeugdgezondheidszorg Brijder Stichting	Voorlichting op scholen over middelengebruik, het belang van beweging en gezonde voeding
Toets in 2009		
Het aantal ingeschreven jongeren onder de 23 jaar bij de Brijder Stichting is gedaald tot 20. Hieronder zijn geen jongeren jonger dan 18 jaar.		

4.6 Aanpak harde kern jongeren en veelplegers

Zaanstad heeft niet of nauwelijks harde kern jongeren: jongeren die volledig ontspoord zijn, vaak gewelddadige delicten plegen, uitgevallen zijn op school en dus geen startkwalificatie hebben, geen betaald werk verrichten en vaak in groepsverband (wisselende samenstelling) criminele activiteiten verrichten. Eind 2004 is er één jongere bekend die aan deze kwalificaties voldoet.

Zaanstad kent een kleine groep veelplegers. Met politie en justitie is over de aanpak van veelplegers een convenant afgesloten (zie hoofdstuk 4). Zaanstad heeft de ambitie om alle jeugdige veelplegers (in 2004 zijn twee jeugdige veelplegers bekend) een resocialisatie- en nazorgtraject aan te bieden. In het GSB-convenant verplicht de gemeente zichzelf jaarlijks alle jeugdige veelplegers in een traject te hebben die bovendien door allen wordt afgerond.

De aanpak van harde kern jongeren en veelplegers is voornamelijk een zaak van politie, OM en reclassering. De gemeente Zaanstad rekent het tot haar verantwoordelijkheid te voorkomen dat er aanwas plaatsvindt bij het kleine aantal jeugdige veelplegers en op termijn de groep van volwassen veelplegers. Dat betekent dat onder de regie van de gemeente Zaanstad een sluitend en adequaat systeem van signalering moet functioneren, zowel op gebied van (geestelijke) gezondheidszorg (in samenwerking met de GGD, Evean-JGZ, scholen en jeugdzorg) als op gebied van maatschappelijk functioneren en welzijn (buurtnetwerken).

De gemeente stelt zich ten doel het aantal jeugdige veelplegers terug te brengen tot nul.

Tabel 4.5 Jeugd en veiligheid

Doel	Actoren	Instrumenten
Het aantal jeugdige veelplegers terugbrengen tot nul.	Politie OM Jeugdreclassering	Zorg- en signaleringsfunctie voor uitgevallen leerlingen
Toets in 2009		
Jaarlijks nemen alle jeugdige veelplegers deel aan een traject; ze ronden deze trajecten allemaal af. Het aantal jeugdige veelplegers wordt teruggebracht tot nul.		

4.7 Samenvatting

In het Zaanse jeugd en veiligheidsbeleid staat het voorkomen en bestrijden van schoolachterstand en vroegtijdige schooluitval centraal. De toepassing van dit beleid begint, indien noodzakelijk, al in de leeftijd van peuters en kleuters. Dit onderwijsgerelateerde jeugdbeleid wordt geflankeerd door overlastbestrijding en het voorkomen van overmatig gebruik van alcohol en drugs. Sluitstuk wordt gevormd door de aanpak van jongeren die (veel) delicten hebben begaan.

De gemeente Zaanstad heeft een aantal doelstellingen geformuleerd, waarvan een aantal (sommige in het kader van het GSB) in het jaar 2009 moeten zijn gerealiseerd:

Tabel 4.6 Jeugd en Veiligheid

Thema	Ambitie voor 2009
Twaalfminners	<ul style="list-style-type: none"> - De helft van de doelgroep achterstandsleerlingen 2-3 jarigen (peiljaar 2004) en 60 procent van dezelfde doelgroep 4-5 jarigen (peiljaar 2004), neemt deel aan VVE. - Van de 2-3 jarige deelnemers is verder 70 procent allochtoon en van de 4-5 jarige deelnemers is 60 procent allochtoon.
Twaalfplussers	<ul style="list-style-type: none"> - Het aantal vroegtijdig schoolverlaters ten opzichte van de totale populatie van 12-23 jarigen in 2009 is gedaald met 15 procent ten opzichte van 2006. Verder moet 70 procent van de uitvallers worden herplaatst en 65 procent alsnog een diploma behalen. - Het percentage herplaatsingen van allochtone leerlingen ten opzichte van alle herplaatsingen moet gelijk zijn aan het aandeel allochtone uitvallers binnen het totaal aantal uitvallers. - Bovendien moet het aandeel herplaatste allochtone leerlingen dat alsnog een diploma behaalt overeenkomen met het percentage allochtone uitvallers op het totaal aantal uitvallers.
Overlast	<ul style="list-style-type: none"> - De schaalscore voorkoming overlast is een 5,0 of lager (Zaanpeiling).
Alcohol en drugs	<ul style="list-style-type: none"> - Het aantal ingeschreven jongeren onder de 23 jaar bij de Stichting Brijder is gedaald tot 20. Hieronder zijn geen jongeren jonger dan 18 jaar.
Harde kern en veelplegers	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks nemen alle jeugdige veelplegers deel aan een traject; ze ronden deze trajecten allemaal af. - Het aantal jeugdige veelplegers wordt teruggebracht tot nul.

5 FYSIEKE EN EXTERNE VEILIGHEID

5.1 Inleiding

Onderscheid fysieke en externe veiligheid

Fysieke veiligheid gaat over de risico's van burgers wanneer zij het publieke domein betreden, (private) gebouwen binnengaan of aan het verkeer deelnemen. Branden en (verkeers-) ongevallen vormen de belangrijkste fysieke veiligheidsrisico's. Wanneer er risico's verbonden zijn aan het gebruik, de opslag en het transport van gevaarlijke stoffen, spreken we van *externe* veiligheid. Externe veiligheid gaat aldus over stationaire inrichtingen (bedrijven) én over transport via lucht, weg, water, rail en buizen.

Zaanstad is een gemeente waarin wonen en werken sterk met elkaar zijn vervlochten, sterker dan in veel andere gemeenten van vergelijkbare omvang. Fabrieken staan midden in woonwijken, verkeersaders (weg, spoor, water), waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt, doorsnijden de gemeente. Zaanstad ziet het dan ook als haar taak voorop te lopen in het ontwikkelen en uitvoeren van veiligheidsbeleid dat rekening houdt met de aanwezigheid van risicovolle bedrijvigheid en transport van gevaarlijke stoffen.

Voorgeschiedenis beleid externe veiligheid

De rampen in de gemeenten Enschede en Volendam en het daaruit voortvloeiende beleid van het Rijk hebben een belangrijke beleidsimpuls gegeven aan de gemeente Zaanstad. Sinds 2001 staat vooral externe veiligheid hoog op de agenda. Een interdisciplinaire projectgroep externe veiligheid heeft het beleidsterrein voortvarend opgepakt en de volgende resultaten geboekt:

- Een structurele en aanzienlijke afname van het railtransport van gevaarlijke stoffen door de gemeente (afspraken met Pro Rail).
- Het volbrengen van een inhaalslag voor wat betreft het meenemen van aspecten van externe veiligheid bij bestaande en nieuwe ruimtelijke ordeningsplannen²⁷
- De aanschaf en implementatie (vulling!) van het interne gemeentelijk informatiesysteem 'pand-o-scoop'; dit systeem bevat per adres de relevante informatie over de afgegeven gebruiks-, milieu- en bouwvergunningen, de risico's voor de omgeving, et cetera.
- Een inventarisatie van risicovolle bedrijvigheid in de gemeente.

Een aantal projecten heeft, in meer of mindere mate veroorzaakt door gebrek aan personele capaciteit, nog geen eindresultaat opgeleverd. Het is de bedoeling van dit Integraal Veilig-

²⁷ Van een toetsing van ruimtelijke ordeningsplannen aan normen met betrekking tot externe veiligheid is echter nog geen sprake.

heidsplan om het elan van de jaren 2001 en 2002 te herwinnen wat betreft de ontwikkeling van het beleid op het gebied van externe veiligheid.

Samenwerkingspartners

Op het terrein van fysieke en externe veiligheid werkt de gemeente samen met de Regionale Brandweer Zaanstreek-Waterland en de Regiopolitie Zaanstreek-Waterland. De Regionale Brandweer is wettelijk adviseur op het gebied van externe veiligheid. Op contractbasis voert de Regionale Brandweer ook gemeentelijke taken uit op het gebied van vergunningverlening en handhaving (gebruiksvergunningen, ontheffingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen en controles in het kader van bouw- en woningtoezicht). De gemeentelijke Brandweer is belast met de bestrijding van branden in Zaanstad.

De samenwerking met regionale partners reflecteert het bovenlokale karakter van veiligheid. Het Rijk verplicht gemeenten bovendien om in de nabije toekomst nauwer te gaan samenwerken op regionaal niveau. Het Rijk werkt daarom aan wetgeving met betrekking tot zogeheten Veiligheidsregio's.

Het is de bedoeling dat gemeenten de verantwoordelijkheid behouden over de brandweezorg, rampenbeheersing, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening bij rampen.²⁸ Het gezag over de brandweer en het beheer over de politie in de regio berust bij de burgemeester van Zaanstad. Beheersmatige aspecten van rampbestrijding en crisisbeheersing vormen echter de portefeuille van een regionaal bestuur. Hiertoe moeten in 2006 de al genoemde veiligheidsregio's van start gaan, waarin gemeenten, politie, brandweer en Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) samenwerken.

In de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland is Zaanstad de centrumgemeente. Zaanstad zal zich moeten oriënteren op haar rol in de nieuwe veiligheidsregio: wat zijn de verantwoordelijkheden van alle partners en op welke kansen en bedreigingen moet Zaanstad als centrumgemeente anticiperen?

²⁸ Ook de handhaving van de openbare orde valt onder de veiligheidsregio.

5.2 Veilige infrastructuur en verkeersveiligheid

Infrastructuur

De gemeente Zaanstad is samen met externe partners, de Provincie, het Regionaal Orgaan Amsterdam (ROA) en de Regionale Brandweer, verantwoordelijk voor de kwaliteit van de openbare ruimte en de veiligheid van de infrastructuur (weg, spoor en water). Verder zijn projectontwikkelaars, aannemers en architecten aanspreekbaar op veiligheidsaspecten van hun projecten. In de ontwerp en bouwfase worden zij verplicht (externe) veiligheidsaspecten mee te laten wegen. Inverdan geldt hierbij als prioriteitsgebied.²⁹

De gemeente stelt zich samen met de genoemde partners het realiseren en behouden van een goede functie en kwaliteit van de openbare ruimte ten doel. Veiligheid van de openbare ruimte is hierbij een van de belangrijkste kwaliteitsaspecten. Zo voert de gemeente onderhoudswerkzaamheden uit, pleegt het vervangingsinvesteringen en reageert het op klachten van burgers en instanties teneinde de veiligheid van de gebouwde omgeving zoveel mogelijk te waarborgen. Hierbij is Zaandam-Zuidoost een prioriteitsgebied.³⁰

*Verkeersveiligheid*³¹

Bij verkeersveiligheid is vanzelfsprekend de Politie één van de samenwerkingspartners van de gemeente. Binnen de gemeente is de Dienst Wijken probleemhouder van verkeersveiligheid. Het doel van de gemeente is het met een kwart reduceren van het aantal verkeersdoden en ziekenhuisopnamen ten opzichte van het peiljaar 1986 (zes verkeersdoden, 91 ziekenhuisopnamen).³²

In 2005 wordt een aantal 30 kilometerzones aangelegd. Tevens wordt een aantal nota's afgerond: 'Invoering duurzaam veilig voor gebiedsontsluitingswegen', 'Nota verkeersregelinstallaties' etc. Vooral Zaandam Zuidoost zal aandacht krijgen voor wat betreft een veilige stedenbouwkundige inpassing van gebiedsontsluitingswegen.³³

²⁹ Meerjarenbegroting, programmaveld Verkeer, vervoer en waterstaat, resultaatgebied Onderhoud infrastructuur en openbare ruimte.

³⁰ Meerjarenbegroting 2005, programmaveld Verkeer, vervoer en waterstaat, resultaatgebied Onderhoud infrastructuur en openbare ruimte.

³¹ Nota duurzaam Veilig.

³² Meerjarenbegroting 2005, programmaveld Verkeer, vervoer en waterstaat, resultaatgebied Onderhoud infrastructuur en openbare ruimte, p. 39.

³³ ZMOP, resultaatafspraken GSB-III, doelstelling 32.

Tabel 5.1 Infrastructuur en verkeersveiligheid

Doel	Actoren	Instrumenten
Behoud functie en kwaliteit van de openbare ruimte, bevorderen verkeersveiligheid	Dienst Wijken Politie	Aanleg 30-km zones Onderhoud en vervanging Klachtenafhandeling
Toets		
Met een kwart reduceren van het aantal verkeersdoden en ziekenhuisopnamen t.o.v. peiljaar 1986		

5.3 Brandveiligheid gebouwen

De gemeente heeft de eindverantwoordelijkheid voor de (brand-)veiligheid van gebouwen. De preventieve taken op dit gebied zijn (op contractbasis) gemandateerd aan de Regionale Brandweer Zaanstreek Waterland: het verlenen van gebruiksvergunningen en de controles in het kader van bouw- en woningtoezicht worden door hen uitgevoerd. Het bestrijden van branden is daarentegen een taak van de gemeentelijke brandweer.

Voor brandveiligheid heeft de gemeente Zaanstad de volgende doelstelling geformuleerd³⁴: de zorg voor een brandveiligheidsniveau dat bestuurlijk is vastgesteld en burgers een veilig gevoel geeft. De brandweer geeft vorm aan brandpreventie door alle panden die een gebruiksvergunning nodig hebben hiervan te voorzien, mits zij voldoen aan de voorwaarden. Deze ‘vergunningplichtige’ panden worden ingedeeld in vier risicocategorieën.³⁵ De planning is dat eind 2008 alle panden die zijn ingedeeld in de hoogste drie categorieën een vergunning bezitten. Eind 2005 zullen ongeveer 600 panden een gebruiksvergunning hebben.

Tabel 5.2 Brandveiligheid gebouwen

Doel	Actoren	Instrumenten
Zorg voor een brandveiligheidsniveau dat bestuurlijk is vastgesteld en burgers een veilig gevoel geeft	Gemeente, bouw- en woningtoezicht Afd. Milieu- en Gebruikstoezicht Regionale Brandweer	Controle bouw en woningtoezicht Verlenen en handhaven gebruiksvergunningen
Toets in 2009		
Alle vergunningplichtige panden hebben een gebruiksvergunning. Eind 2005 zullen ongeveer 600 panden een gebruiksvergunning hebben. Eind 2008 panden in de categorieën met de hoogste prioriteit een vergunning bezitten.		

³⁴ Meerjarenbegroting 2005, programmaveld Openbare Orde en Veiligheid, resultaatgebied Preventie.

³⁵ Er is een classificatie van risico's, de Brandweer adviseert over de toedeling van de classificatie aan de specifieke bedrijven en panden.

5.4 Externe veiligheid

Inleiding

Door de rampen in Volendam en Enschede staat externe veiligheid hoog op de agenda van het Rijk. Zaanstad herkende deze beleidsontwikkeling als een van de eerste gemeenten in Nederland en liep in 2001 en 2002 al vooruit op het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen (BEVI) dat in 2004 van kracht is geworden: zo zijn in de genoemde jaren alle lopende en nieuwe bestemmingsplannen voorzien van een paragraaf externe veiligheid waarin zo veel mogelijk werd getoetst op basis van een circulaire die aan het BEVI vooraf ging.

Het BEVI onderscheidt normen ten aanzien van twee soorten risico's: het plaatsgebonden risico en het groepsgebonden risico.³⁶

- Het *plaatsgebonden risico* is een maat voor het overlijdensrisico op een bepaalde plaats. Het gaat om de kans per jaar dat een gemiddelde persoon op een bepaalde geografische plaats in de omgeving van een inrichting overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen in die inrichting, er van uitgaande dat die persoon onbeschermd en permanent op die plaats aanwezig is.
- Het *groepsgebonden risico* drukt de kans per jaar uit dat een groep mensen van minimaal een bepaalde omvang overlijdt als direct gevolg van een ongeval in een inrichting waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken. Dit risico wordt vertaald in een dichtheid van personen per hectare. Het groepsgebonden risico is een basis voor een politieke afweging van risico's tegen de maatschappelijke baten. Bij dit risico moet de nieuwbouw getoetst worden aan de oriënterende waarde die hiervoor geldt.

Het plaatsgebonden risico wordt getoetst op basis van een wettelijk vastgestelde risicowaarde. Het Rijk laat gemeenten echter vrij in het bepalen van het groepsgebonden risico: de gemeente mag een eigen (politieke) afweging maken, binnen het kader (de oriënterende waarden) zoals gesteld door het BEVI. De gemeente heeft voor deze risicoafweging en -acceptatie nog geen bestuurlijk kader ontwikkeld.

Beleidsdoelen externe veiligheid

Het beleid met betrekking tot externe veiligheid heeft in 2001 een voortvarende start gemaakt. Een doorstart is wenselijk, Zaanstad wil het elan van vier jaar geleden herwinnen. Het aanstellen van een coördinator externe veiligheid en het vaststellen van een startnotitie, te weten het *Strategisch document Project Externe Veiligheid* vormen hiervan het begin. De doelstellingen van het project zijn:

³⁶ Zaanse Handreiking Externe Veiligheid (2002, dienst RO).

1. Een bestuurlijk kader maken voor de belangenafweging bij grote nieuwbouwprojecten of infrastructurele werken. Wat is het gewicht van (externe) veiligheidsrisico's, uitgedrukt in waarden voor het plaatsgebonden risico en het groepsgebonden risico, ten opzichte van projecten waarin economische structuurversterking wordt beoogd (Zaanoevoerproject, Kanaalzone, Vaart in de Zaan, Inverdan). Het ontwikkelen van dit bestuurlijk kader heeft de hoogste prioriteit in de beleidsontwikkeling van 2005 en wordt vastgesteld in de eerste helft van 2006.
2. In samenhang met dit bestuurlijk kader: veiligheidstoetsen (groepsgebonden- en plaatsgebonden risico) moeten worden ontwikkeld en uitgevoerd bij ruimtelijke en economische planontwikkeling.³⁷ De ontwikkeling van de toets is in de eerste helft van 2006 gereed.
3. Actualiseren van de bestaande risicoanalyse van activiteiten in Zaanstad, op basis van de nieuwe regelgeving.³⁸ Ook hiervoor geldt: gereed in de eerste helft van 2006.
4. Opstellen risicoanalyse vervoer gevaarlijke stoffen: wat is de aard, frequentie en omvang van het transport van gevaarlijke stoffen over de daartoe aangewezen route door de gemeente? Deze risicoanalyse moet medio 2006 zijn uitgevoerd.
5. Het vergroten van deskundigheid van de gemeente op het gebied van externe veiligheid, door middel van een kennistraject; dit kennistraject is in 2004 uitgevoerd, maar kan en moet tenminste een keer worden herhaald (uiteraard aangepast aan actualiteit en behoefte van medewerkers).
6. Het waarborgen van de uitvoering van het beleid vanwege de versnipperde verantwoordelijkheden: de beleidsontwikkeling met betrekking tot externe veiligheid ligt bij de Dienst Stad terwijl de Diensten Publiek (vergunningverlening, risico-inventarisatie) en Wijken (handhaving, ontwikkeling milieubeleid) ook (uitvoerings-) taken hebben. Vastgesteld moet worden welke diensten binnen (en buiten) de gemeente verantwoordelijk zijn voor de aspecten van het beleid. Daarnaast moeten procedures worden vastgesteld met betrekking tot de uitvoering van het beleid (zoals het betrekken van de Afdeling Milieu als adviseur bij ruimtelijke ontwikkelingen).

Het Strategisch document maakt duidelijk dat Zaanstad vooral beleid moet ontwikkelen dat ingrijpt in de pro-actieve fase van het bevorderen van externe veiligheid. Concreet: plannen die ingrijpen in de fysieke omgeving moeten worden getoetst aan normen inzake externe veiligheid. De Dienst Stad is aan zet voor beleidsontwikkeling. Een nota Externe Veiligheid, waarin toetsbare doelstellingen zijn opgenomen, is noodzakelijk.

³⁷ Op dit moment worden plannen voorzien van een paragraaf over externe veiligheid. Toetsing vindt deels plaats, mede omdat de gemeente nog geen kader heeft vastgesteld voor de omgang met het groepsgebonden risico. De gemeente heeft inmiddels ervaring opgedaan door zo veel mogelijk te toetsen in de geest van het BEVI. De gehanteerde gedragslijn kan - inhoudelijk gesproken - zonder veel moeite worden omgezet in een bestuurlijk kader.

³⁸ Zoals het BEVI, maar ook een besluit inzake transport van gevaarlijke stoffen dat nog in voorbereiding is.

Preventief beleid (door middel van vergunningverlening en handhaving) is in Zaanstad al verder uitgewerkt; hier is vooral aandacht voor afstemming van werkzaamheden met de Brandweer noodzakelijk. Voor de repressieve kant van externe veiligheid geldt dat dit een bovenlokale problematiek is: de rol van Zaanstad als centrumgemeente in het bestuur van de in te stellen Veiligheidsregio's zal moeten worden geformuleerd. Dit is een taak voor het Concern.

Vervoer gevaarlijke stoffen

Voor het vervoer van gevaarlijke stoffen en externe veiligheid is nog geen rijksbesluit in werking, maar wel in voorbereiding. Wel heeft de gemeente een route vastgesteld voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Er bestaat geen zicht op de aard, omvang en frequentie van risicovolle transporten over de huidige route. Het maken van een risicoanalyse heeft daarom prioriteit in 2006.

De mogelijkheid bestaat dat de Zuidas in Zaandam wordt aangewezen voor het transport van gevaarlijke stoffen. Wanneer dit het geval is, zal het normenkader voor wat betreft het plaatsgebonden en groepsgebonden risico moeten worden toegepast op het gebied waarbinnen deze route loopt. Zaanstad zal tijdig moeten inspelen op deze mogelijke ontwikkeling³⁹; het is immers de bedoeling dat de bedrijvigheid en werkgelegenheid in de omgeving van de Zuidas toeneemt. Voorkomen moet worden dat voorgenomen bedrijfsvestigingen worden belemmerd (planschade!) door wettelijke criteria vanwege het plaatsgebonden risico. Deze mogelijke ontwikkeling onderstreept het belang van het vaststellen van een bestuurlijk afwegingskader rondom het groepsgebonden risico.

De Regionale Brandweer is belast met het verlenen van ontheffingen voor de transporten van gevaarlijke stoffen. Een startnotitie waarin Zaanstad haar beleid voor het vervoer van gevaarlijke stoffen vormgeeft, is in voorbereiding. Op basis van de genoemde noodzakelijke risicoanalyse kan een helder ontheffingenbeleid worden uitgevoerd. Vanzelfsprekend worden bedrijven en transporteurs (brancheorganisaties van het beroepsgoederenvervoer, NS, brancheorganisaties binnen de scheepvaart etc.) eveneens aangesproken op hun wettelijke verplichtingen en verantwoordelijkheden.

Risico's aanwezige bedrijvigheid

De afdeling Milieu- en Gebruikstoezicht van de Dienst Wijken heeft in het gebruikstoezicht op risicovolle activiteiten de volgende prioriteiten gesteld: vuurwerkopslag, onveilig gebruik

³⁹ De gemeente Zaanstad participeert in een project van het ROA met betrekking tot de regionale routing van gevaarlijke stoffen.

van gebouwen, horeca-inrichtingen risicovolle bedrijven, slechte staat van onderhoud van bouwwerken, prioritaire bedrijven, onjuiste bedrijfsbeëindiging en onjuiste bodemsanering (zie ook hoofdstuk 5). De bestaande inventarisatie van risicovolle bedrijven wordt jaarlijks geactualiseerd door het team Bedrijven van de Dienst Publiek.

De genoemde prioriteiten worden afgestemd met de controles die door de Brandweer worden verricht: samenwerking met de Brandweer, waar mogelijk en waar noodzakelijk, wordt gezocht. Deze samenwerking bevordert de efficiënte inzet van de beschikbare capaciteit van beide instellingen.

Tabel 5.3 Externe veiligheid

Doel	Actoren	Instrumenten
Het beperken van risico's verbonden aan gebruik, opslag en transport van gevaarlijke stoffen	Gemeente, diensten Stad, Concern, Wijken en Publiek, (o.a. afd. Milieu en Gebruikstoezicht). Regionale Brandweer	Bestuurlijk kader Veiligheidstoetsen Risicoanalyse Vergunningverlening Handhaving Advisering door Brandweer
Toets		
Bestuurlijk kader externe veiligheid bij nieuwbouw en infrastructurele werken gereed medio 2006. Beleid en uitvoering op het gebied van externe veiligheid zichtbaar inbedden in de organisatie van de gemeente (2006). Veiligheidstoets maakt deel uit van het bestuurlijk kader. Actualiseren risicoanalyse bedrijvigheid. Elk jaar, te beginnen in 2006. Risicoanalyse en monitoring vervoer gevaarlijke stoffen. Elk jaar, te beginnen in 2006. Periodiek herhalen kennistrject externe veiligheid. Eerste herhaling in 2006. Een beleidsnota Externe Veiligheid, waarin toetsbare resultaten en effecten als doelstelling zijn opgenomen, wordt vastgesteld in 2006.		

5.5 Preparatie op (natuur)rampen

De gemeente Zaanstad is samen met de Regionale Brandweer, de GHOR en de Politie verantwoordelijk voor de bestrijding van calamiteiten en rampen binnen de gemeente. Het doel van de gemeente⁴⁰ is: zorg voor een doeltreffende altijd parate gemeentelijke organisatie ten behoeve van de bestrijding van calamiteiten en rampen. Dit doel wordt bereikt door het ontwikkelen en aanpassen van het Rampenplan, Rampbestrijdingsplannen en het oefenen met deze plannen.

Actueel is de aanpassing van het Rampenplan aan de Wet Kwaliteitsverbetering Rampenbestrijding (WKR). Dit aangepaste rampenplan wordt getoetst door de provincie. In dit rampen-

⁴⁰ Meerjarenbegroting, programmaveld Openbare Orde en Veiligheid, resultaatgebied Preventie.

plan moet een overzicht worden opgenomen van situaties waarvoor een Rampenbestrijdingsplan moet worden opgesteld. Deze beleidsactie moet in 2005 zijn afgerond.

De Regionale Brandweer is verantwoordelijk voor de voorbereiding op de coördinatie bij rampen en organiseert hiertoe minimaal twee oefeningen per jaar voor de gemeentelijke beleidsteams (GBT's) en de regionale teams. Bestuurlijk oefenen en oefenen met eigen medewerkers (bijvoorbeeld in verband met de opvang van burgers) is zeer belangrijk voor de gemeente, juist omdat de gemeentelijke organisatie, in tegenstelling tot executieve instellingen als Brandweer en Politie, geen uitgebreide ervaring heeft met grootschalige veiligheids crises.

Tabel 5.4 Risico's (natuur-)rampen

Doel	Actoren	Instrumenten
Zorg voor een doeltreffende altijd parate gemeentelijke organisatie t .b.v. bestrijding van calamiteiten en rampen	Gemeente, Kabinet OOV Regionale Brandweer GHOR Politie	Rampenplan Rampenbestrijdingsplannen Oefeningen GBT's
Toets in 2009		
Rampenplan gereed ultimo 2005. Rampenbestrijdingsplannen gereed 2006. Minimaal twee oefeningen per jaar voor GBT.		

5.6 Samenvatting

De gemeente Zaanstad is een verantwoordelijke speler op het brede terrein van fysieke en externe veiligheid. De gemeente werkt hiertoe nauw samen met de Regionale Brandweer (als adviseur externe veiligheid en opdrachtnemer voor onder meer vergunningverlening), de politie en de GHOR.

Binnen het thema *fysieke veiligheid* gaat het om de zorg voor een veilige infrastructuur binnen de gemeente, om het waarborgen van de verkeersveiligheid en om het bewaken van de brandveiligheid van gebouwen. Inverdan en Zaandam Zuidoost vormen de prioriteitsgebieden bij het beleid gericht op infrastructuur en verkeersveiligheid. *Externe veiligheid* stond in de gemeente hoog op de agenda, maar is toe aan een doorstart. De ontwikkeling van het beleid is op dit moment een verantwoordelijkheid van de Dienst Stad. Ten slotte de doelstelling voor wat betreft de *preparatie op rampen*. De Regionale Brandweer is verantwoordelijk voor de voorbereiding op rampen en organiseert hiertoe de oefeningen van de gemeentelijke beleidsteams (GBT's) en de regionale teams.

Tabel 5.5 Fysieke en externe veiligheid

Thema	Ambities 2009
Infrastructuur en verkeersveiligheid	- Jaarlijks maximaal 5 verkeersdoden en 68 ziekenhuisopnamen a.g.v. verkeersongelukken.
Brandveiligheid gebouwen	- Alle panden die een gebruiksvergunning nodig hebben, beschikken hierover. (Eind 2005 hebben ongeveer 600 panden een gebruiksvergunning; eind 2008 hebben alle panden binnen drie van de vier risicocategorieën met de hoogste prioriteit, een vergunning).
Externe Veiligheid	- Bestuurlijk kader externe veiligheid bij nieuwbouw en infrastructurele werken gereed medio 2006. - Beleid en uitvoering organisatorisch waarborgen (2006). - Veiligheidstoets maakt deel uit van het bestuurlijk kader. - Actualiseren risicoanalyse bedrijvigheid. Elk jaar, te beginnen in 2006. - Risicoanalyse en monitoring vervoer gevaarlijke stoffen. Elk jaar, te beginnen in 2006. - Vaststellen verantwoordelijkheden van diverse partners betrokken bij externe veiligheid. - Periodiek herhalen kennistraject externe veiligheid. Eerste herhaling in 2006.
Preparatie op (natuur-)rampen	- Rampenplan gereed ultimo 2005. - Rampenbestrijdingsplannen gereed 2006. - Minimaal twee oefeningen per jaar voor GBT.

6 COMMUNICATIE EN VEILIGHEID

Een integrale aanpak van veiligheid vereist ook een integrale aanpak van de rol die communicatie daarbij kan spelen. Communicatie gaat niet alleen over feitelijke informatie, maar ook over beeldvorming. En daar begint de gemeente niet bij nul. Het overheersende beeld op het gebied van sociale veiligheid is positief. Zaanstad staat er landelijk goed op wanneer het gaat om alcohol- en drugsgebruik, het aantal probleemjongeren en daarmee de overlast die jongeren veroorzaken. Zaanstad boekt goede resultaten op het gebied van criminaliteitsbestrijding. Zaanstad kent relatief grote risico's op het gebied van externe veiligheid, maar er is adequate beleidsvorming op dit gebied. De gemeente begint dus niet op nul, maar toch kan de rol van communicatie bij veiligheid nog sterk verbeteren.

Uitgangspunten

Ook in de communicatie over veiligheid streeft de gemeente naar een integrale aanpak. Dat betekent een goede afstemming met de vele betrokken partijen (ook intern), waarbij het uitgangspunt is dat elke partij dat vanuit zijn eigen autonome positie doet. Communicatie speelt bij alle beleidsonderdelen, projecten en acties een rol en hierover moeten dan ook afspraken worden gemaakt. De gemeente wil dit zoveel mogelijk doen vanuit enkele vaste kernboodschappen, zodat duidelijk wordt dat alle acties bijdragen aan een veiligere stad en er een heldere lijn zichtbaar wordt voor de verschillende doelgroepen. Idealiter is datgene waar de gemeente over informeert ook zichtbaar is in de stad.

Uitgangspunt is dat de gemeente veiligheid in de manier van informeren vooral vanuit een nuchtere invalshoek benadert. Dat sluit aan bij de Zaankanters, maar ook bij het gegeven dat Zaanstad nu een relatief veilige stad is, dat we dat zo willen houden, maar dat de gemeente zich er wel bewust van is dat de wereld om ons heen minder veilig wordt en dat we daar op voorbereid zijn.

Een inhoudelijk uitgangspunt is dat we laten zien waar de gemeente nu sterk in is en welke resultaten zij boekt op het gebied van veiligheid. Wonen en werken liggen in Zaanstad al sinds jaar en dag dicht bij elkaar. De gemeente heeft een veiligheidsbeleid dat hierop is afgestemd en mag daar best trots op zijn! Veiligheid omvat veel en alle bestuurders zijn hierbij actief betrokken. Zaanstad mag gezien worden, ook wanneer het veiligheid betreft.

In de wijze van opereren moet duidelijk zijn dat we als gemeente veel doen aan preventie én aan repressie, maar ook dat we actief de dialoog met inwoners en bedrijfsleven blijven opzoeken. De gemeente stimuleert de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen. Door de van oudsher sterke sociale structuur in Zaanstad, kan de gemeente met een

gerust hart zeggen dat we elkaar kennen, dat we het gezellig willen houden en dat we eenvoudig met elkaar in gesprek kunnen komen. Er is een prima sfeer in de stad, maar we zijn ons ervan bewust dat die sfeer onder druk staat en dat de gemeente inspanningen moet verrichten om die sfeer te behouden.

Wat wil Zaanstad bereiken

Naast de bredere doelstellingen die in dit plan geformuleerd zijn, is om die reden ook een aantal communicatiedoelstellingen geformuleerd.

De bevolking, bedrijven, de media en externe partners van de gemeente adequaat informeren over veiligheidsonderwerpen en informatie over diverse veiligheidsterreinen beschikbaar hebben.

De bevolking, bedrijven, de media en externe partners van de gemeente betrekken bij veiligheid.

De beleving van een veilige gemeente verder verbeteren door 'veiligheid' te communiceren (en géén onveiligheid!).

Informereren over veiligheidsonderwerpen

De bevolking, bedrijven, de media en externe partners van de gemeente moeten adequaat geïnformeerd zijn over concrete veiligheidsproblemen die zich kunnen voordoen. Daar valt en staat een succesvol veiligheidsbeleid mee. De gemeente moet praktische informatie geven over veiligheid en veiligheidsrisico's in de eigen woon- en werkomgeving. Het is daarnaast van belang om informatie te geven over diverse aspecten van veiligheid, het bredere veiligheidsbeleid, de processen die tot verbetering moeten leiden (bijvoorbeeld over de veiligheidsregio) en de verdeling van verantwoordelijkheden. Het is dus noodzaak om informatie over diverse veiligheidsterreinen beschikbaar te hebben.

Voor dit informeren kan de gemeente verschillende middelen inzetten. Van beschikbare gemeentelijke middelen (zoals de gemeentegids, de website en Zaanstad Journaal) tot aan gerichte middelen (zoals affiches in openbare gebouwen, bewonersbrieven en informatiebijeenkomsten). De informatie kan heel algemeen zijn (hoe is de gemeente Zaanstad voorbereid op rampen), maar ook heel specifiek (er is een bom uit WOII gevonden, wat gaat er gebeuren en wat verwachten we van u). Zaanstad is goed voorbereid op rampen. Die informatie kan passief (bijvoorbeeld via het internet) beschikbaar zijn, maar ook actief. Bijvoorbeeld door periodieke rampenoefeningen ruimhartiger dan nu in de publiciteit brengen.

Betrekken bij veiligheid

Het moet voor inwoners en bedrijven in Zaanstad op zijn minst mogelijk zijn om bij de gemeente, politie of justitie aan de bel te trekken wanneer men een onveilige situatie signaleert of ervaart. De gemeente dient hiervoor open te staan, te luisteren naar deze signalen en ze

op te volgen. Maar ook op een actievere manier wil de gemeente burgers en bedrijven betrekken bij veiligheid, door de verschillende partijen rond onderwerpen op het gebied van veiligheid met elkaar in contact brengen of stimuleren dat ze contact met elkaar zoeken. Bijvoorbeeld door bedrijfsbezoeken of door het contact tussen hangjongeren en omwonenden te verbeteren. Bekendheid en betrokkenheid vormen een eerste stap op weg naar begrip en een beter gevoel van veiligheid.

De perceptie van veiligheid en een veilige gemeente verbeteren

Of men zich veilig voelt wordt voor een groot deel bepaald door beleving. Er bestaan maten om veiligheidsrisico's in absolute termen te benoemen, maar uiteindelijk gaat het bij burgers en bedrijven om het gevoel van veiligheid. Transparant en open zijn over veiligheidsrisico's is in dit verband een eerste vereiste. Een tweede is snel reageren wanneer er daadwerkelijk iets gebeurt. Dat draagt vervolgens weer bij aan de beleving dat de gemeente een betrouwbare afzender van informatie is. Daarbij moeten de gemeente zich er wel rekenschap van geven dat informatie over risico's als zodanig ook weer kan leiden tot een gevoel van onveiligheid. Zo is uit onderzoek bijvoorbeeld bekend dat lezers van kranten met veel aandacht voor criminaliteit, de samenleving als onveiliger ervaren dan lezers van kranten waar minder aandacht aan criminaliteit wordt besteed. De risico's zullen dan ook altijd in perspectief geplaatst dienen te worden.

Een ander punt is dat de gemeente 'veiligheid' wil communiceren en géén onveiligheid! Alleen het benoemen van risico's werkt onveiligheidsgevoel in de hand. Zodra er een context wordt geboden en een handelingsperspectief voor mensen, als het risico ook werkelijkheid zou worden, wordt het risico een stuk hanteerbaarder.

Voor communicatie betekent dit ook: over goede resultaten op het gebied van veiligheid stelselmatig informeren. Dat de gemeente moet laten zien dat zij haar verantwoordelijkheid neemt, bijvoorbeeld door de burgemeester als beelddrager van veiligheid in beeld te brengen. Dat we cijfers over criminaliteit- en overlastbestrijding bekend maken (maar wel in een bredere context), dat er een krachtvolle aanpak is van criminaliteit en overlast door stevige handhaving. De gemeente moet duidelijk maken dat de pakkans in Zaanstad groot is bij overtreding van de regels.